

# Raport z działalności

za rok 2019

Activity report for 2019

Tekst / Text:

Anna Chinc, Piotr Chruścielski, Małgorzata Daniluk,  
Danuta Drywa, Marek Dunin-Wąsowicz, Agnieszka Glazer, Magdalena Idzik,  
Iwona Kentzer, Agnieszka Kłys, Katarzyna Krawczyk, Bożena Leszczyńska,  
Helena Majkowska, Ewa Malinowska, Danuta Ochocka, Marcin Owiński,  
Teresa Szymańska, Piotr Tarnowski, Bogusława Tartakowska

Redakcja merytoryczna i koordynacja / Editing and coordination:

Katarzyna Krawczyk

Korekta językowa / Proof-reading:

Monika Ekert

Tłumaczenie / Translation:

Monika Klatkowska

Materiał ilustracyjny ze zbiorów Muzeum Stutthof w Sztutowie.

Illustrations from the Stutthof Museum in Sztutowo collection.

Fotografie / Photographs:

Katarzyna Krawczyk, Ewa Malinowska, Wiesław Leszczyński, Borys Skrzyński,  
Marcin Skotnicki, Joanna Tarnowska, Piotr Tarnowski

Projekt graficzny / Graphic design:

1.2.1 STUDIO GRAFICZNE

ISBN 978-83-956199-5-3

© Muzeum Stutthof w Sztutowie.

Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1939–1945)

ul. Muzealna 6

82-110 Sztutowo

[www.stutthof.org](http://www.stutthof.org)

Zanim przeminiemy.....	6
Before we pass.....	7
Przesłanie od byłych więźniów KL Stutthof / A message from former Stutthof concentration camp prisoners.....	12
Kamienie milowe / Milestones.....	24
Działalność Muzeum / Museum Activity .....	52
Wydarzenia / Events.....	56
Nagroda Muzeum / The Museum Award .....	58
X Forum Pamięci / 10th Remembrance Forum.....	60 / 61
Projekty interdyscyplinarne / Interdisciplinary projects .....	62
„Wykrzyczmy to światu za Nich! Tydzień pamięci o Żydach .....	64
‘Let’s shout to the world for them! Jewish remembrance week’ .....	65
„Powstańcy zwyciężali wszędzie – Warszawiacy w Stutthofie” .....	66
‘The insurgents won everywhere – the Varsovians in Stutthof’ .....	67
„Każdy przybył z jakiegoś miejsca. Droga ku niepodległości pierwszych osadników na Pomorzu” .....	68
‘Everyone came from somewhere. The road to independence of the first settlers in Pomerania’ .....	69
„Zawsze wierni Polsce” .....	71
‘Always faithful to Poland’ .....	71
Współpraca / Cooperation .....	72
Wystawy czasowe / Temporary exhibitions.....	76
„Porządek i zagłada” .....	79
‘Order and destruction’ .....	79
„Przemilczana kategoria. Więźniowie z różowym trójkątem w KL Stutthof” .....	80
‘Untold category. Prisoners with a pink triangle in Stutthof’ .....	80
„Dzielne kobiety z Neuenbrandenburga” .....	82
‘Brave women from Neuenbrandenburg’ .....	82
„Akcja T4. Zabijanie z przekonania” .....	85
‘Action T4. Killing with conviction’ .....	85

„Artyści Andersa. Scena i estrada” .....	86
‘Anders’ artists. Stage and scene’ .....	86
„Stutthof w fotografii” .....	89
‘Stutthof in photography’ .....	89
„Radosnym Boże. Błogosławiony Stefan Wincenty Frelichowski” .....	90
‘I am joyful, Lord! Blessed Stefan Wincenty Frelichowski’ .....	90
„Każdy przybył z jakiegoś miejsca. Historia o budowaniu tożsamości i niepodległości. Gdynia i jej mieszkańcy” .....	93
‘Everyone came from somewhere. The story of building identity and independence. Gdynia and its inhabitants’ .....	93
„Piaśnica – zamyślenia w obiektywie Marka Jasińskiego – Wejherowska Wspólnota Pokoleń Zygmunta Pałacza” .....	94
‘Thoughts on Piaśnica’ in the lens of Marek Jasiński – Zygmunt Pałasz’s Community of Generations Wejherowo’ .....	94
„Śmierć za Niepodległą” .....	95
‘Death for the Independent’ .....	95
Działalność naukowa / Scientific activity .....	98 / 99
Wydawnictwa / Publications .....	100
Edukacja / Education .....	102 / 103
Zbiory / The collection .....	104 / 105
Archiwum / Archive .....	108 / 109
Pracownia konserwacji papieru / Paper conservation office .....	110 / 111
Wolontariat / Voluntary service .....	112 / 113
Inwestycje / Investments .....	114 / 115
Biblioteka / Library .....	116
Biuro Obsługi Zwiedzających i przewodnicy / Visitors service and guides .....	119
Zwiedzający / Visitors .....	120
Finanse / Finances .....	121
Wysokość otrzymanych dotacji i innych środków publicznych / Subsidies and other public funds received .....	122
Rada Muzeum / Museum Council .....	123
Pracownicy / Employees .....	124
Kontakt / Contact .....	125





# Zanim przeminie

Złożoność i różnorodność wojennych doświadczeń zawiera się w systemie znaków, wartości i odniesień. To doświadczenie – wraz z odchodzeniem pokolenia Świadków Historii – staje się częścią polskiej pamięci kulturowej, pamięci zbiorowej oraz kultury pamięci. W opracowaniach naukowych z zakresu historii, socjologii, kulturoznawstwa i nauk pokrewnych doczekaliśmy się wielu definicji procesu przywoływania zdarzeń minionych, potocznie zwanych Pamięcią. Pamięć zdarzeń, które tworzą historię tego miejsca, jest naszym przywilejem i obowiązkiem, a najważniejsze wskazówki zapisano na Pomniku znajdującym się w Muzeum Stutthof w Sztutowie.

W tym miejscu, w imię opętańczej ideologii, oddały życie tysiące ludzi, a Ci, którzy przeżyli, wyszli poranieni niewyobrażalnym cierpieniem. Osiemdziesiąt lat po rozpoczęciu tej gehenny trwamy w postanowieniu, że nie wolno nam zapomnieć. Powoli opuszczają nas ostatni Świadkowie tych zdarzeń – to, jak postąpimy wobec ich Świadectwa i co zrobimy z historią ich życia, zależy wyłącznie od nas.

Muzea to archiwa pamięci zdarzeń z dnia na dzień odleglejszych. Pielęgnowujemy autentyzm miejsca, opiekujemy się dokumentami, zapisujemy wspomnienia tych, którzy przeżyli, a jednak z czasem prezentowane wydarzenia są coraz mniej zrozumiałe. Wynika to ze zmiany motywacji dla kultywowania pamięci o przeszłości. Kluczowe staje się nie tyle odtworzenie dat i historii, ile refleksja na temat współczesnego postrzegania tamtych wydarzeń. Dodatkowo, równie cenna jest umiejętność dostrzeżenia paraleli między przeszłością a teraźniejszością, która dziś pozwoli uniknąć zła.

W jaki sposób Miejsce Pamięci może spełnić tak odpowiedzialne zadanie? I jak Miejsce Pamięci może się rozwijać w zależności od istniejącej świadomości historycznej? Jakie formy prezentacji przeszłości wybrać? Jak opowiedzieć historię zagłady młodemu pokoleniu? To tylko nieliczne z pytań, które pojawiają się w codziennej pracy muzealników. Wiemy, że gdy wygasną ustne relacje pojawia się pamięć kulturowa. Pamięć, którą determinują obecne czasy, gdzie reguły popkultury wpływają na sposób, w jaki przeszłość jest nam dziś prezentowana. Sprawia to, że MUSIMY stać na straży prawdy i w niej trwać. Musimy pilnować, by głos Świadków Historii lat 1939–1945 w byłym KL Stutthof trwał ku przestrodze następnych generacji. By kolejne, nieznanne nam pokolenia nie spłyły przekazu i czerpały przestrożę z przeszłości tego miejsca.

Pracujemy nad tym, by historia zamknięta w 2077 dniach funkcjonowania KL Stutthof, nie została zapomniana. Nie możemy jej zmienić – ona się TU wydarzyła, a to miejsce na zawsze będzie się kojarzyło z niewyobrażalnym złem. Złem, które człowiek uczynił człowiekowi. Naszym zadaniem jest pamiętać i uczynić wszystko, by poprzez przypominanie o wydarzeniach tamtych lat uczynić dobra. Niech zatem generacje, które zastąpią pokolenie Świadków, pozostawią coś po sobie i niech to będzie DOBRO. Dobro rozumiane jako życzliwość wobec drugiego człowieka, pokój, uczciwość, miłość, pomoc, poszanowanie wolności i godności. Łatwe to, a zarazem trudne zadanie, ale mamy jeszcze czas, by podjąć to wyzwanie i przekazać je następnym pokoleniom.

Zanim przeminie.

Piotr Tarnowski  
Dyrektor Muzeum

# Before we pass

The intricacy and diversity of war experience consists of signs, values and references system. This experience, along with the passing away of the History Witnesses generation, becomes part of Polish cultural memory, collective memory and remembrance culture. The studies in the field of history, sociology, cultural studies and related sciences allowed us to develop multiple definitions of recalling past events process, commonly known as the Remembrance. The remembrance of events that create the history of this place is our privilege and duty with the most important instructions recorded on the Monument located in the Stutthof Museum in Sztutowo.

Thousands of people gave their lives here in the name of the deranged ideology, while those who survived were wounded by unimaginable suffering. 80 years after the beginning of this ordeal, we continuously resolve to never forget. The last Witnesses of these events are slowly leaving us. What we do with their life story depends entirely on us.

Museums are remembrance archives of the gradually more and more distant events. We cultivate the authenticity of the place, safeguard the documents, write down the memories of those who survived. Still, over time the understanding of the presented events gradually decreases. This is due to a change in the motivation to cultivate the memory of the past. It becomes crucial not so much to recreate dates and stories but to deliberate on the contemporary perception of the events. In addition, it is equally important to notice a correlation between the past and the present, which can allow the evil to be avoided today.

How can the Memorial site carry out such a responsible task? In what way can it develop depending on the existing historical awareness? What forms of display of the past should be chosen? How to tell the story of extermination to the young generation? These are just a selection of the questions that the museum workers need to address daily. We know that when oral relations come to an end, the cultural memory appears. Memory that is determined by current times, where the rules of pop culture influence the way we are presented with the past. This is why we MUST guard the truth and last in it. We must ensure that the voice of the 1939-1945 History Witnesses in former Stutthof concentration camp lasts as a warning for the next generations. So that they, the unknown generations, do not reduce the message and receive this warning from the place history.

We strive to ensure that the history closed in 2077 days of Stutthof concentration camp operation is not forgotten. We can't alter the history, it did happen HERE and this place will be associated with the unimaginable evil forever. The evil that a human being did to human being. Our task is to remember and do everything to teach good by reminding of those years' events. Let the generations that replace the Witnesses generation leave something behind and let it be GOOD. Good understood as kindness towards other people, peace, honesty, love, help, respect for human freedom and dignity. It's a task which is easy and at the same time difficult, but we still have time to undertake the challenge and influence next.

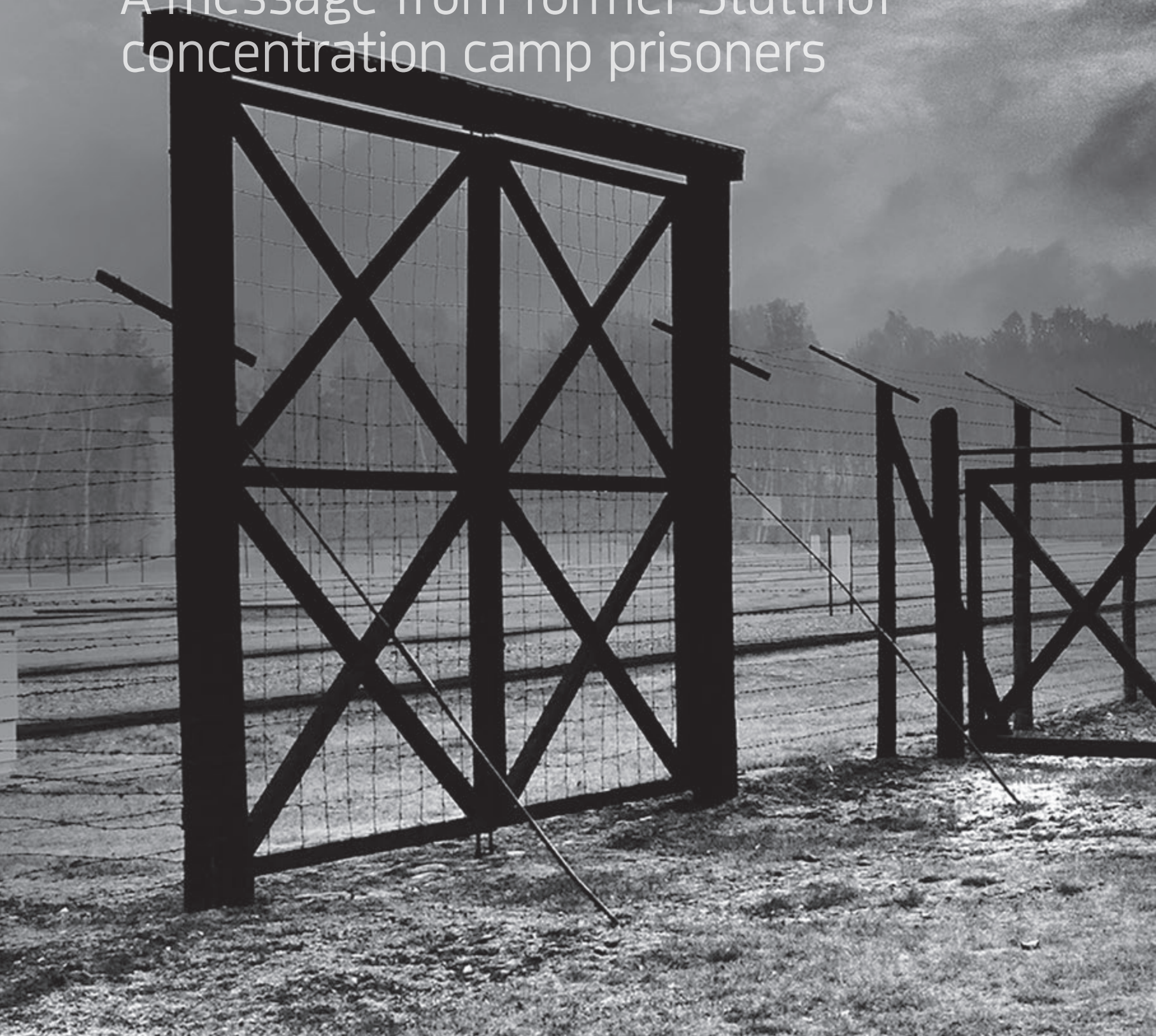
Before we pass.

Piotr Tarnowski  
Director of the Museum



Przesłanie od byłych więźniów  
KL Stutthof

A message from former Stutthof  
concentration camp prisoners













Marek Dunin-Wąsowicz podczas przemówienia  
w 74. rocznicę wyzwolenia obozu Stutthof. 9 maja.

Marek Dunin-Wąsowicz during a speech  
on the 74th anniversary of Stutthof concentration camp  
liberation. 9 May.



Szanowni Państwo!

Staję tu dziś, u stóp Pomnika, już po raz drugi. Pierwszy raz przed 5 laty i dziś, w kolejną rocznicę wyzwolenia obozu. To dla mnie wielki honor i zaszczyt, bym mógł znowu pochylić się, by uczcić pamięć tu zmarłych, zakatowanych. Tu – w tym strasznym miejscu. Na tym cmentarzu jest blisko 80 tysięcy zamęczonych czy zakatowanych więźniów; blisko 40 narodowości oraz tysiące Żydów w ogóle nierejestrowanych.

O historii obozu, o tym, jak trudne i dramatyczne było tu życie, o tym, co sam tu przeżyłem i co wiedziałem, o czym słyszałem od starszych współwięźniów, mówiłem już wielokrotnie – podczas różnych okolicznościowych uroczystości czy dość licznych moich spotkań, zwłaszcza z młodzieżą. Wydawać by się więc mogło, że nie mam już nic więcej do powiedzenia. A jednak...

Jednak nie potrafiłem odmówić prośbie Dyrekcji naszego Muzeum, bym zabrał tu dziś głos jeszcze raz. Uważam, że póki żyję, jako Naoczny Świadek muszę mówić, przypominać o tym, co się tu działo. Jak ludzie umierali z głodu i wycieńczenia, na skutek różnych, typowo obozowych chorób; jak ich mordowano zastrzykami, w komorze gazowej czy na szubienicy. Czy wreszcie podczas tragicznego Marszu Śmierci odbywającego się w siarczystym mrozie, w głębokim śniegu, praktycznie bez jedzenia. Kto nie miał już sił, ginął od kuli SS-mana. To wiedza raczej ogólna, dość powszechnie znana i opisywana, dotycząca historii i działalności wszystkich obozów koncentracyjnych.

Przypomnijmy, że pierwszy taki obóz powstał zaraz po dojściu do władzy Hitlera. A plany budowy obozu tu, w Stutthofie, powstały jeszcze przed wybuchem II wojny światowej. Pierwsi więźniowie zostali tu przewiezieni już 2 września. To raczej wszyscy znamy, o tym wiemy. A jakie są moje osobiste wspomnienia?

W obozie byłem stosunkowo niedługo, niespełna rok. Przewieziony tu zostałem z warszawskiego więzienia Gestapo na Pawiaku. Taki rok to w zwyczajnym kalendarzu krótki odcinek czasu, za to w kalendarzu życia obozowego – bardzo długi okres czasu. Więc tych wspomnień jest wiele.

W obozie pracowałem jako tapicer, rymarz, szewc i drwal. Ta ostatnia praca przy karczowaniu lasu pod dalszą rozbudowę obozu była najtrudniejsza i najcięższa. To tam, by ratować własne życie, za radą lekarza – znajomego jeszcze z Pawiaka – upuściłem sobie na nogę potężny pień drzewa, miażdżąc stopę. Bo dzięki temu trafiłem do obozowego szpitala, pod opiekę tego znajomego lekarza. Przez kilka tygodni leczył mnie – oszukując SS-mańskiego lekarza, że niedługo wrócę do pracy, rozdrapując przed każdą jego wizytą moją ranę. Aby odpoczął i nabrał trochę sił. Potem to różnie ze mną bywało. Nie omijało mnie czasem i bicie, i kopanie SS-mańskim butem – już leżącego na ziemi. A życie w obozie toczyło się na pozór normalnie.

Może trudno w to uwierzyć, ale istniał i obozowy handel. W niedzielne popołudnia, na tak zwanym przez warszawiaków kerceleku, odbywał się handel wymienny. Za papierosa, od nałogowych palaczy można było dostać kawałek chleba. Za chleb – marchew, cebulę czy nawet ziemniaki, przynoszone za pazuchą przez tych, którzy pracowali w ogrodach warzywnych czy w okolicznych gospodarstwach rolnych. Przyłapani przez kapo czy SS-mana byli bici i ostro karani, ale mimo to handel istniał. Korzystałem z niego i ja, gdy udało się mojemu starszemu bratu zdobyć trochę chleba. Z tych zakupów, potrafiłem nawet ugotować niezłą zupę, gdy zimą pracowałem już w ogrzewanym piecykiem magazynie.



Welcome Ladies and Gentlemen,

Today I stand here, at the foot of the Monument for the second time. First one was 5 years ago and second is today, on the succeeding anniversary of the camp liberation. It is a great honour and a privilege for me to be able to bow again to commemorate the dead and the tortured. Here, in this atrocious place. In this cemetery there are nearly 80,000 tortured and tormented prisoners, nearly 40 nationalities and thousands of Jews who were not even registered.

I have spoken about the camp history many times, about how difficult and dramatic life here was, what I experienced and what I heard from older prisoners. I talked about it at various ceremonies and my numerous meetings, especially with young people. It would seem that I have nothing more to add. And yet...

And yet I couldn't refuse our museum management's request to speak again today. I believe that as long as I live, as an Eye-witness I am obliged to talk about what was happening here. How people died of hunger and exhaustion resulting from various typical camp diseases, how they were murdered with injections, in a gas chamber or on the gallows. And finally, during the tragic Death March taking place in a biting cold, in deep snow, with nearly no food. Those who no longer had strength were killed by the SS man's bullet. This is general knowledge, quite widely known and described, regarding the history and activities of all concentration camps.

Let's recall that the first camp of this kind was established immediately after Hitler came to power. The plans to build a camp here in Stutthof were made before the outbreak of World War II. The first prisoners were transported here as early as on 2 September. We all realize it, we know it. But what are my personal memories?

I stayed in the camp for a relatively short period of time, for less than a year. I was brought here from the Warsaw Gestapo prison in Pawiak. A year may seem a short period of time in an ordinary calendar, but in the camp life calendar it is a very long time. So there are many memories.

I worked as an upholsterer, leatherworker, shoemaker and lumberjack in the camp. The latter job, chopping down the forest for further camp expansion was the most difficult and the hardest one. It was there that I dropped a huge tree trunk on my foot and crushed it in order to save my life, following an advice of a doctor, a friend from Pawiak. Thanks to that I was placed in the camp hospital under the care of the doctor friend. He treated me for several weeks - deceiving the SS doctor - that I would soon return to work, picking at my wound before each visit. He let me rest and gain some strength. All sorts of things happened to me next. I didn't avoid the beating and kicking with an SS-man's boot while already lying on the ground. And life in the camp seemed to go on.

It may be hard to believe but there existed trade in the camp. On Sunday afternoons, exchange trade took place on the market place, called by Varsovians the kercelak. One could exchange a piece of bread for a cigarette from heavy smokers. Then, in exchange for bread one could get carrots, onions or even potatoes, carried in their bosom by those who worked in vegetable gardens or nearby farms. When caught by a trusty or an SS man, they were beaten and severely punished but the trade lasted. I myself used it when my older brother managed to obtain some bread. With purchases like these I could even cook a decent soup when I was working in a heated warehouse in winter.

Z tego kerceleka mam jeszcze jedno wspomnienie. Dowiedziałem się, że koledzy pracujący chyba w ślusarni robią na zamówienie, pierścionki, sygnety ze złota lub srebra – źródłem były transporty żydowskie. Spytałem brata czy mogę sobie taki sygnet kupić. Pajdka chleba za srebrny, a pół chleba za złoty. Każdy z wygrawerowanym numerem obozowym, z datą aresztowania i monogramem. Na początku brat na mnie nakrzyczał, że tu ludzie giną, a ja o jakimś pierścionku. Ale w końcu zgodził się na srebrny. Mam go do dziś. Wzbudza on teraz duże zainteresowanie wśród znajomych, a nawet u następcy tronu Wielkiej Brytanii, gdy księżę William wraz z małżonką zwiedzali nasz obóz i miałem możliwość im ten sygnet pokazać. Podczas krótkiej rozmowy księżę zapytał mnie, jak to możliwe, że przeżyłem, że udało mi się w końcu uciec. Odpowiedziałem tak samo, jakbym i dziś powiedział – że nie wiem, po prostu nie wiem. Myślę teraz, że może udało mi się uciec dlatego, że teren tego pustego obozu młodzieży niemieckiej, do którego dotarliśmy w czasie słynnego Marszu Śmierci, nie był ogrodzony. A ci, co nas pilnowali na rozstawionych posterunkach, może po prostu przysnęli w tę mroźną i ciemną noc. A może dlatego nam się udało, bo chyba mało kto wierzył, że znajdują się tacy straceńcy, którzy zaryzykują ucieczki w nieznaną... Tego przecież też nie wiem.

Chciałbym jeszcze wspomnieć, że w obozie, w tych strasznych warunkach, istniało życie konspiracyjne, specyficzny ruch oporu, tajna organizacja zbrojna na wypadek konieczności powstania, ale także samopomocy. Zwłaszcza dla tych naprawdę potrzebujących. Trzeba było przecież dbać o morale, wspierać się wzajemnie i również duchowo. Organizowano więc w wolne od pracy, niedzielne popołudnia różne spotkania, wykłady, odczyty, dyskusje. Korzystano tu z wiedzy i doświadczeń wielu wartościowych, znanych i cenionych współwięźniów: duchownych różnych wyznań, nauczycieli, studentów, a nawet profesorów. Takim np. naukowcem światowej skali był prof. Rostafiński.

Jednocześnie towarzyszył nam strach, ból i trwoga. I te wielogodzinne apele – bez względu na pogodę czy porę roku. No i praca, mordercza praca.

A choroby? Jeśli już ktoś trafił do szpitala, to na ogół już z niego nie wyszedł. Brakowało leków, środków opatrunkowych czy znieczulających. Narkoza! Wystarczyło pacjenta pozbawić przytomności... Ból zęba! Ja w Stutthofie straciłem prawie wszystkie zęby. Bo ból usuwano razem z zębem...

Czy Państwo wiedzą, co to jest głód? Czasem mówicie „jestem głodny” czy „głodna” i wówczas sięgacie po coś do zjedzenia... Ale czy wiecie, jaki jest ten prawdziwy głód, kiedy jedynym posiłkiem dnia jest jeden czy dwa ząbki czosnku, popite rozpuszczającym się w dłoni śniegiem? Albo gdy uda się zdobyć gnijący już, lekko sparzony ziemniak, jakim karmi się raczej tylko świnie. Czasem trafił się i kawałek surowej brukwi. A gdy już w desperacji sięgaliśmy nawet po surowego ziemniaka, to po jego zjedzeniu następował niemal natychmiastowy rozstrój żołądka. Prawdziwy głód tak właśnie wyglądał... Ja go poznałem, ja go doświadczyłem...

Nie udało się Niemcom nas złamać. Kto mógł, kto jeszcze miał trochę sił, zawsze chodził z podniesioną głową, zawsze godnie, zawsze dumnie.

Muszę jeszcze wspomnieć o kilku wydarzeniach, w których uczestniczyłem czy byłem świadkiem.

Kiedy w południe wracaliśmy do obozu na przerwę obiadową, a na środku placu stała już szubienica, nikt chyba nie myślał, że za chwilę kogoś powieszą, a tylko że znowu nie będzie obiadu, tej cienkiej zupki z pastewnych buraków czy pokrzyw, z resztek

I have one more recollection of this market place. I learnt that my colleagues who may have worked in the locksmith's workshop crafted custom-made golden and silver rings, the source being Jewish transports. I asked my brother if I could buy such a signet ring. A silver one cost a slice of bread and the golden one half a loaf. Each one was engraved with a camp number, the date of arrest and a monogram. At first my brother yelled at me that people were dying there and I was thinking of a ring. But in the end he agreed to a silver one. I have it until today. Nowadays it arouses great interest among friends. Even the heir to the throne of Great Britain, Prince William was interested when he and his wife visited our camp and I had an opportunity to show them the signet ring. During a short conversation, the prince asked me how I survived and how I finally managed to escape. I answered the same way I would answer today: I don't know, I just don't know. I think now that I may have managed to escape because the area of an empty German youth camp which we reached during the famous Death March was not fenced. Also those who guarded us at their outposts may have fallen asleep on that frosty dark night. Perhaps we succeeded because few people believed that anyone would risk an escape into the unknown... I don't know that either.

Also, I'd like to mention that in the camp, in these terrible conditions, there existed an undercover life, an exceptional resistance movement, a secret military organization in the event of an uprising or in need of mutual aid. Especially for those in need. One had to take care of the morale and support each other, also spiritually. Therefore various meetings, speeches, lectures and discussions were organized on Sunday afternoons. We contributed from the knowledge and experience of many reputable, known and highly-regarded inmates: clergymen of various religions, teachers, students and even professors. For example, prof. Rostafiński who was a world-famous scientist.

At the same time, we faced fear, pain and anxiety. And there were these long hours of assemblies, regardless of weather or season. And work, gruelling work.

Diseases? If someone went to hospital, they usually didn't leave the place. There was a shortage of medicines, dressings or anaesthetics. Anaesthesia!? It was enough to make the patient unconscious... Toothache!? I lost almost all teeth at Stutthof. Pain was removed together with the tooth...

Do you know what hunger is? Sometimes you say 'I'm hungry' and you reach for something to eat... But do you know what a real hunger is? When the only meal of the day is one or two cloves of garlic, washed down with some snow melting in your hand? Or when you manage to get a rotting, slightly burnt potato, the kind that only pigs are fed with? Sometimes one got a piece of raw swede. And when we were desperate enough to reach for a raw potato, an almost immediate stomach upset followed. This was real hunger... I got to know it, I experienced it...

The Germans failed to break us. Those who could, who still had strength, always walked with their heads raised, always with dignity, always proudly.

I need to mention a few events in which I participated or which I witnessed.

When we returned to the camp in the afternoon for the dinner break and the gallows were built in the middle of the square, no one actually thought that they would hang someone in a moment but rather that there would be no dinner again. This thin

zielonych lodyg warzywnych. Nie będzie czasu na jedzenie, bo będziemy musieli być świadkami publicznej egzekucji. I będziemy musieli szybko wracać do pracy...

Albo nieco inny, ale równie tragiczny przykład. Musiałem karnie stać i patrzeć, jak kapo czy SS-man katuje więźnia pejcem czy kijem. Patrzyłem i mówiłem do siebie w myśli, że tam to nie ja, jeszcze nie ja... Dziś, z perspektywy czasu, myślę, że chyba Niemcom udało się jednak jedna sprawa. Zaszczepili jednak w nas znieczulicę. To paskudna choroba, z którą długo po wojnie jeszcze walczyłem.

Jeszcze jedno wspomnienie, ale już powojenne. Przed kilku laty poszedłem z wnukiem do restauracji na krakowskim Kazimierzu. Młoda kelnerka przyjęła od nas zamówienie, ale po chwili wróciła, stanęła przede mną niemal na baczność i spytała: „Czy mogę uścisnąć Panu dłoń?”. Byłem zdziwiony i zaskoczony – co się stało, dlaczego? Odpowiedziała: „Bo ma Pan w klapie marynarki ten znaczek, a ja wiem, co on oznacza. Wiem że był Pan w obozie koncentracyjnym, wiem, co musiał Pan wycierpieć. Należy się Panu szacunek”. To niezwykle dla mnie wydarzenie na długo pozostanie mi w pamięci. Ten na pozór błahy fakt umocnił mnie w przekonaniu i postanowieniu, że o tamtych latach warto, że trzeba mówić. Nie tylko z uwagi na pamięć o ofiarach, ale także – a może przede wszystkim – ku przestrodze...

**Nie chcemy** już być świadkami palenia ksiąg – bo potem palono ludzi...

**Nie chcemy** oglądać marszy – z pochodniami czy bez, ale zawsze z okrzykami nienawiści wobec innych. Takie marsze już kiedyś były... A krzyki i wrzaski towarzyszyły nam przy przesłuchaniach w Gestapo czy podczas pracy od kapów i SS-manów w obozach koncentracyjnych.

**Nie chcemy** słuchać ani czytać kłamliwych i obraźliwych słów, bo kiedyś już karmiono nas propagandą.

**Nie chcemy** wyciągniętych rąk z otwartą czy zaciśniętą pięścią. Chcemy, aby nasze ręce służyły tylko do pracy czy jako wyraz radości, jedności i pojednania.

**Nie chcemy**, aby tamte tragiczne lata przeszłości przemieniły się w teraźniejszość...

A więc trzeba o tym wszystkim mówić, przypominać, przestrzegać. Trzeba głośno wołać: NIGDY WIĘCEJ! To nasza, byłych więźniów, powinność. A więc także i mój obowiązek, mój – byłego więźnia Gestapo na Pawiaku i obozu koncentracyjnego Stutthof, więźnia numer 35461.

Dziękuję.

Jeśli Państwo pozwolą, chciałbym jeszcze podzielić się bardzo osobistym wspomnieniem. Od początku istnienia Muzeum przyjeżdżałem tu zawsze z moją żoną Danutą, była więźniarką obozu w Ravensbrück. Dziś po raz pierwszy jestem sam. Pół roku temu Danka od nas odeszła. Przepraszam za tych kilka bardzo osobistych słów, ale była ona częścią także mojej obozowej historii.

Marek Dunin-Wąsowicz

soup of fodder beets or nettles, from the remains of green vegetable stalks. There would be no time for food, because we would have to witness a public execution. And we would have to quickly get back to work...

A slightly different but equally tragic example: I had to disciplinarily stand and watch as a trusty or SS man tortures a prisoner with a whip or stick. I looked and told myself that it wasn't me, not yet... Today, in retrospect, I think that the Germans probably succeeded in one thing. They made us indifferent. It's a nasty disease with which I struggled long after the war.

There is one more memory, a post-war one. A few years ago I went with my grandson to a restaurant in Krakow's Kazimierz. A young waitress took the order from us, but after a while she returned, stood before me almost at attention and asked: 'Can I shake your hand?' I was surprised and bewildered - what happened, why? She replied: 'You have this badge in your jacket and I know what it means. I know you were in a concentration camp, I know what you must have suffered. You deserve respect.' This unusual event will remain in my memory for a long time. This seemingly trivial fact strengthened my conviction and resolution that it is worth talking about those years and that it is necessary to speak. Not only because of the victims memory, but also - and perhaps most of all - as a warning...

**We no longer want** to witness burning books - because next the people were burnt...

**We don't want** to watch the marches, with or without torches, but always with shouts of hatred towards others. There have already been such marches... Shouts and screams accompanied us during interrogations in the Gestapo or during work, from trusties and SS men in concentration camps.

**We don't want** to listen to or read lies and offensive words, because we were fed with propaganda once.

**We don't want** outstretched hands with fists open or clenched. We want our hands to serve only for work or as an expression of joy, unity and reconciliation.

**We don't want** those tragic past years to turn into the present time...

So one must speak, remind and warn about it. You must shout out loud: NEVER AGAIN! It is our, the former prisoners, duty. So it is also my duty, my - a former Gestapo prisoner of Pawiak and Stutthof concentration camp, prisoner number 35461.

Thank you.

If you allow, I'd like to share one more, very personal memory. From the very beginning of the museum's existence, I had always come here with my wife Danuta, a former Ravensbrück camp prisoner. Today, for the first time, I'm here alone. Danka left us half a year ago. I'm sorry about these very personal words but she was also a part of my camp story.

Marek Dunin-Wąsowicz





K

W  
WIELKI TRANSPORT WĘLNÝ DO ORODY STUTTHOF  
GOŚC HONOROWY  
Sztutowo, 2 września 2014  
Stutthof





Helena Majkowska podczas przemówienia  
w 80. rocznicę pierwszego transportu więźniów  
do KL Stutthof. 2 września.

Helena Majkowska during a speech  
on the 80th anniversary of the first prisoners  
transport to Stutthof concentration camp.  
2 September.



Szanowni Państwo!

75 lat minęło od momentu, gdy tu przyjechałam – po raz pierwszy – jako młoda, 18-letnia dziewczyna. Spędziłam w obozie kilka bardzo trudnych miesięcy – upokarzających, niszczących w człowieku ducha i ciało. Byłam uczestniczką Powstania Warszawskiego na Mokotowie, sanitariuszką Pułku Armii Krajowej „Baszta”. Po upadku powstania przewieziono mnie – transportem bydlęcym – wraz z grupą 40 młodych kobiet, biorących też udział w Powstaniu Warszawskim, do Stutthofu – do obozu. Z perspektywy upływającego czasu zastanawiałam się nieraz, jak ja i inne koleżanki zdołałyśmy te okropności przeżyć. Pobyt w obozie to bardzo trudny etap mojego życia, okupiony każdego dnia lękiem o swoje życie, łzami, tęsknotą za rodziną. Każdy dzień był inny – bardzo trudny – mimo że wszystkie były podobne. Codziennie rano i wieczorem apel, stanie po kilka godzin na dworze, czy to w deszczu, czy to zimą na mrozie w cienkim ubraniu – pasiaku. Pracowałyśmy, wykonywałyśmy czynności, które nam zostały na dany dzień przydzielone. Gnębiły nas choroby – tyfus brzuszny, tyfus plamisty, malaria i inne. Ja kilka razy leżałam na rewirze – obozowym szpitalu. Głód – który każdego dnia bardzo nam dokuczał – i niepokój – co się dziś wydarzy; czy ten dzień przeżyję ja i moje obozowe koleżanki. Byłam w bloku nr 27, tuż obok bloku śmierci. Widziałam, jak szły tam Żydówki, które już nigdy stamtąd nie wyszły. Krematorium nie przestawało pracować. Dym rozchodził się po całym terenie. Śwąd palonych ciał był nie do wytrzymania. Ta ziemia jest cmentarzem, usłana jest prochami ludzi, którzy tu zginęli – zagazowani, spaleni. Nawet po tylu latach trudno jest to wszystko zapomnieć, choć może dobrze, że z wiekiem pamięć zawodzi. Ja pamiętam, ale trochę łagodniej, jeśli ten horror można tak nazwać. A mam 93 lata. Gdy obóz ewakuowano, szłam wraz z innymi więźniami w tak zwanym Marszu Śmierci. Wiele osób zostało po drodze na zawsze. Mnie udało się przeżyć. Chciałam żyć, nie chciałam umierać jako numer nadany w obozie – 101 958. Przecież miałam imię i nazwisko.

Oby nigdy więcej wojny.

Nigdy więcej obozów, nigdy więcej nienawiści.

Aby ta tragedia, którą my przeżyliśmy, nie powtórzyła się nigdy więcej...

Dziękuję bardzo Dyrekcji i wszystkim pracownikom Muzeum Stutthof za pamięć o więźniach obozu, za coroczne spotkania na terenie muzeum.

Dziękuję również za zaproszenie mnie na te uroczystości.

Helena Majkowska



Welcome Ladies and Gentlemen,

It's been 75 years since I came here for the first time, as a young, 18-year-old girl. I spent several very difficult months in the camp. They were humiliating and destroying to the spirit and the body. I took part in the Warsaw Uprising in Mokotów as a nurse of the Home Army Regiment "Baszta". After the uprising fell I was transported by a cattle car to Stutthof, to the camp, together with a group of 40 young women also taking part in the Warsaw Uprising. Looking back on this years later I often wonder how me and my friends managed to survive these atrocities. Staying in the camp was a very difficult stage of my life, paid every day with fear for life, tears and longing for my family. Each day was different and very difficult, even though they were all alike. Every morning and evening there was an assembly, we were standing outside for hours in the rain or freezing weather, wearing only a thin piece of clothing - a striped uniform. We worked and carried out tasks assigned to us on a given day. We suffered from diseases: typhoid, typhus fever, malaria and others. I lay in the sick room - the camp hospital - a few times. There was hunger which troubled us every day and anxiety about what would happen each day. Will me and my camp friends survive this day? I was in block 27, next to the death block. I saw Jewish women going inside and never leaving. The crematorium never stopped working. There was smoke spread throughout the area. The smell of burning bodies was unbearable. This land is a cemetery, it is full of ashes of people who died here gassed and burnt. It is hard to forget it even after all these years, although perhaps it is good that our memory fails with age. I remember, but more gently, if this horror can be called that. And I'm 93 years old. When the camp was evacuated I walked with other prisoners in the so-called Death March. Many people stayed on the road forever. I managed to survive. I wanted to live, I didn't want to die as a number given to me in the camp - 101 958. I had a name.

May there never be war again.

No more camps, no more hate.

May the tragedy we survived never happen again...

Thank you very much to the management and all employees of the Stutthof Museum for remembering the camp prisoners and for the annual meetings at the museum.

Thank you also for inviting me to these celebrations.

Helena Majkowska



Maria Kowalska i Helena Majkowska, były więźniarki  
KL Stutthof. 74. rocznica wyzwolenia KL Stutthof,  
9 maja.

Maria Kowalska and Helena Majkowska, former  
prisoners of Stutthof concentration camp.  
74th anniversary of Stutthof concentration camp  
liberation, 9 May.





Piotr Łubieński, były więzień KL Stutthof, z córką, wnuczką oraz prawnukiem. W tle Maria Kowalska, była więźniarka KL Stutthof, z synem. 80. rocznica pierwszego transportu więźniów do obozu Stutthof, 2 września.

Piotr Łubieński, former prisoner of Stutthof concentration camp, with his daughter, granddaughter and great-grandson. In the background, Maria Kowalska, a former prisoner of Stutthof concentration camp, with her son. 80th anniversary of the first prisoners transport to Stutthof concentration camp, 2 September.



Kamienie milowe  
Milestones













X Forum Pamięci. Seminarium polskich muzeów  
martyrologicznych (edycja międzynarodowa),  
4–6 września.

10th Memory Forum. The seminar of Polish  
martyrological museums (international edition),  
4–6 September.



















Akcja edukacyjna i seminarium „Wyrzycimy to światu za Nich! Tydzień pamięci o Żydach”,  
15–17–19 kwietnia.

X Forum Pamięci. Seminarium polskich muzeów martyrologicznych (edycja międzynarodowa). Prelegenci panelu specjalnego z Memoriału Ofiar Ludobójstwa w Srebrenicy w Bośni i Hercegowinie, Centrum Dokumentacyjnego w Kambodży oraz Centrum Digitalizacji z Memoriału Ludobójstwa Tutsi w Kigali w Rwandzie, 4–6 września.

Educational campaign and seminar 'Let's shout to the world for them! Jewish remembrance week',  
15, 17, 19 April.

10th Memory Forum. The seminar of Polish martyrological museums (international edition). Speakers of the special panel from The Srebrenica Genocide Memorial in Bosnia and Herzegovina, the Documentation Center in Cambodia and Digitization Centre of the Kigali Genocide Memorial, Rwanda, 4–6 September.









Akcja edukacyjna i seminarium „Wykrzyczymy to światu za Nich! Tydzień pamięci o Żydach”,  
15-17-19 kwietnia.

Educational campaign and seminar 'Let's shout to the world for them! Jewish remembrance week',  
15, 17, 19 April.











Spotkanie muzealników, przewodników i pedagogów muzealnych z Yad Vashem, Instytutu Pamięci Męczenników i Bohaterów Holocaustu z Izraela w ramach współpracy tej instytucji z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau.

A meeting of museum workers, guides and educators with Yad Vashem, the Institute of Martyrs' and Heroes Remembrance from Israel as a part of this institution's cooperation with the Auschwitz-Birkenau State Museum.





Dla pamięci ludzi i miejsca  
edukacyjna w Muzeum Stutthof w Sztutowie

5 sierpnia 2019 r.











KL Stutthof, stan na dzień 31 grudnia 1944 roku  
KL Stutthof, Stand vom 31. Dezember 1944

- budynki mieszkalne
- budynki administracyjne
- budynki gospodarcze
- plac
- droga
- ogrodzenie
- linie kolejowe
- linie tramwajowe
- linie autobusowe
- linie rowerowe
- linie pieszo-konny
- linie wodne
- linie telegraficzne
- linie telefoniczne
- linie pocztowe
- linie energetyczne









„Stutthof. Apel Cieni” program muzyczny  
w ramach projektu interdyscyplinarnego  
„Zawsze wierni Polsce”.

‘Stutthof. The assembly of shadows’  
a music program as part of the interdisciplinary  
project ‘Always faithful to Poland’.









Spotkanie z delegacją  
z Ambasady Stanów Zjednoczonych.

Meeting with the US Embassy delegation.





Spotkanie z delegacją z parlamentu krajowego Nadrenii-Północnej Westfalii.

Meeting with the national parliament of North Rhine-Westphalia delegation.



Spotkanie z muzealnikami z Muzeum Historii Wojskowości w Wiedniu.

Meeting with museologists from the Museum of Military History in Vienna.





Wizyta studyjna dziennikarzy z Białorusi.

Studio visit of journalists from Belarus.



Wizyta studyjna  
muzealników z Łotwy.

Studio visit of museum  
professionals from Latvia.









thof

Program „Wolontariat w Muzeum”.

'Volunteering at the Museum' programme.





Wolontariat  
w muzeum



Stutthof

Stutthof  
Museum











MS / DVD / 101

MS / DVD / 204

MS / DVD / 099

MS / DVD / 107

MS / DVD / 108

MS / DVD / 109

MS / DVD / 110

MS / DVD / 111

MS / DVD / 112

MS / DVD / 113







# Działalność Muzeum

## Museum Activity









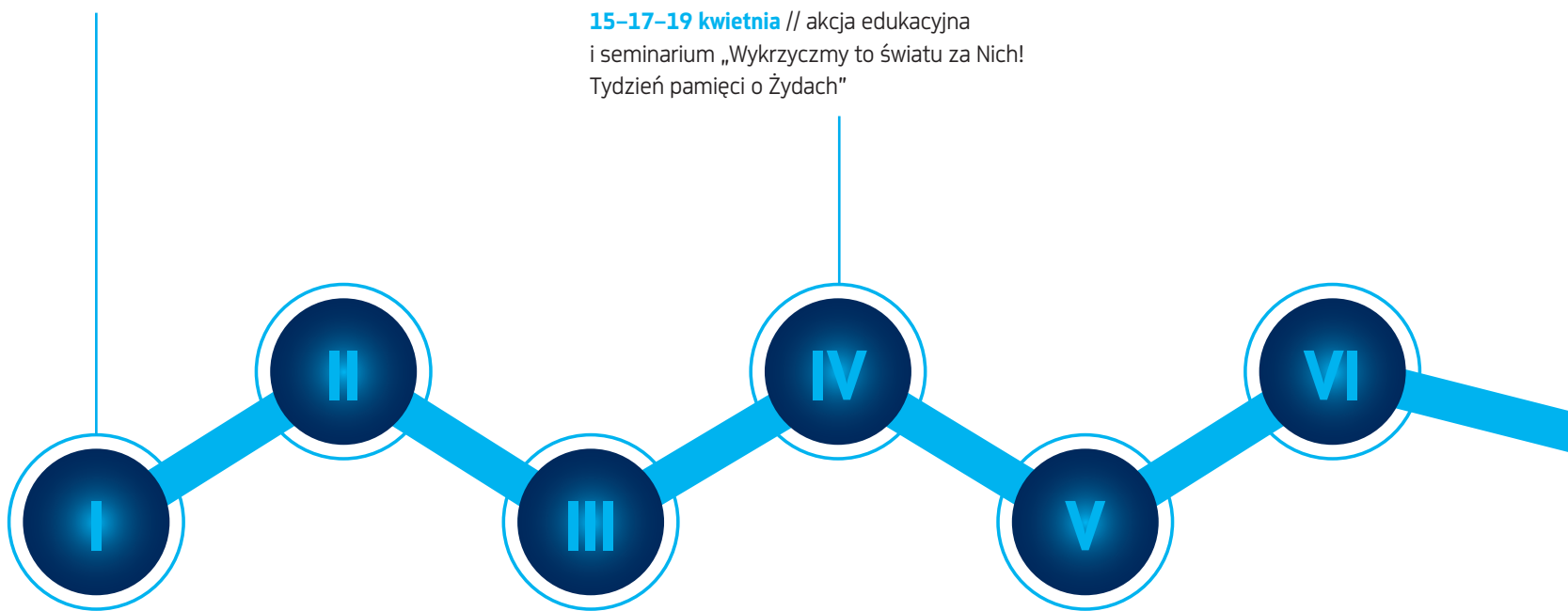
# Wydarzenia

**23 stycznia** // wernisaż wystawy czasowej „Porządek i zagłada” z udziałem Konsulów Generalnych Niemiec w Gdańsku i w Krakowie

**25 stycznia** // upamiętnienie 74. rocznicy Marszu Śmierci Więźniów KL Stutthof; Archikatedra w Oliwie

**8 kwietnia** // otwarcie wystawy czasowej „Dzielne kobiety z Neubrandemburga”

**15–17–19 kwietnia** // akcja edukacyjna i seminarium „Wykrzyczymy to światu za Nich! Tydzień pamięci o Żydach”



**11 marca** // seminarium „Pamięciomiejscza”; organizacja wspólnie z Uniwersytetem Gdańskim

**12 marca** // obchody 57. rocznicy powstania Muzeum Stutthof w Sztutowie

**16 marca** // seminarium szkoleniowe dla przewodników

**22 marca** // upamiętnienie 79. rocznicy rozstrzelania Polaków z Gdańska; Sztutowo, Gdańsk

**9 maja** // upamiętnienie 74. rocznicy oswobodzenia KL Stutthof

**10 maja** // XXIV Bieg Pamięci



**8 lipca** // otwarcie wystawy czasowej „Zabijanie z przekonania”

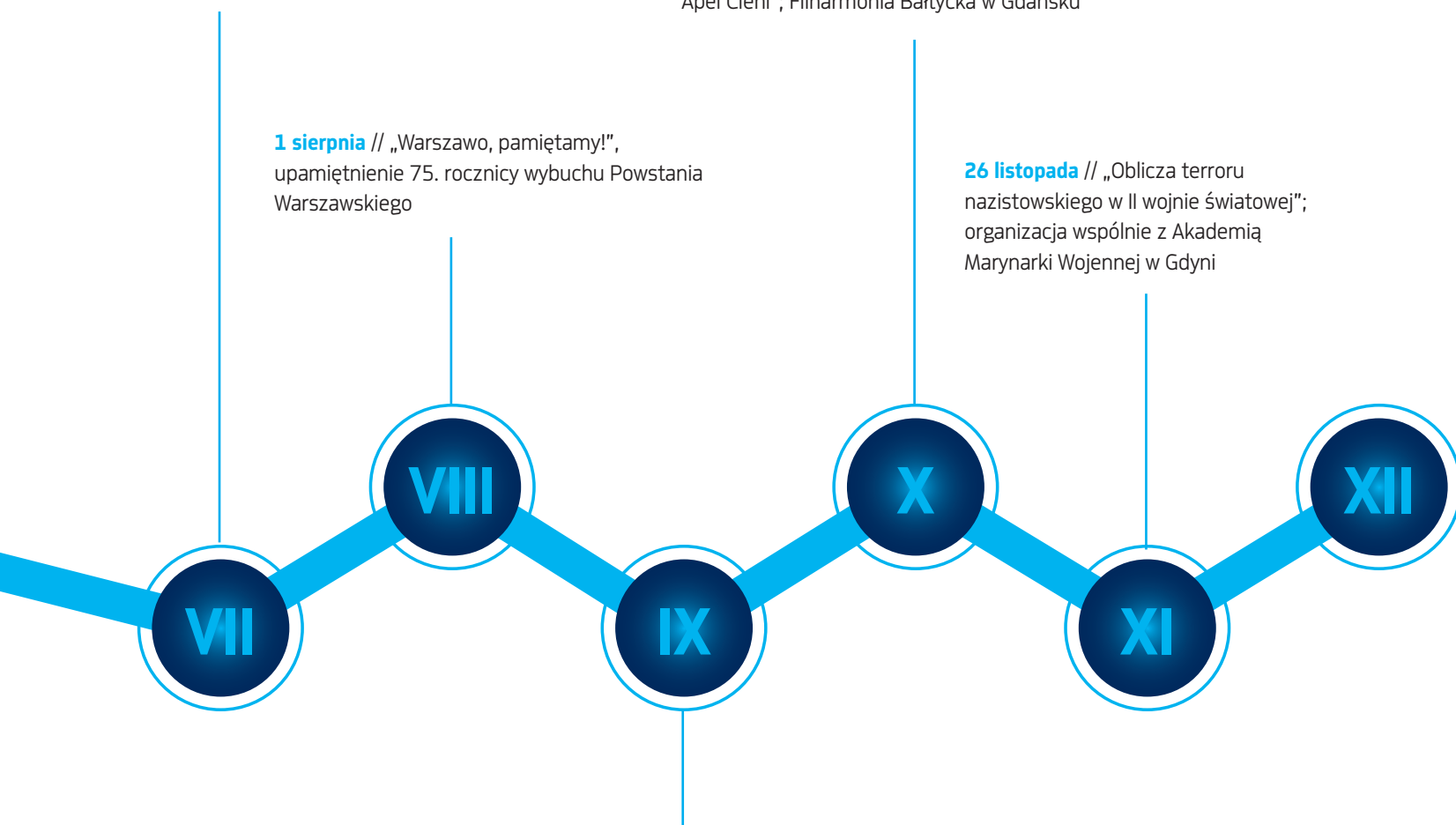
**26 lipca** // inauguracja projektu „Województwo Warmińsko-Mazurskie edukuje o Miejscach Pamięci”; realizacja wspólnie z Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty

**22 października** // seminarium „Łączy nas historia” organizacja wspólnie z Morskim Oddziałem Straży Granicznej w Gdańsku

**31 października** // program muzyczny „Stutthof. Apel Cieni”; Filharmonia Bałtycka w Gdańsku

**1 sierpnia** // „Warszawo, pamiętamy!”, upamiętnienie 75. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego

**26 listopada** // „Oblicza terroru nazistowskiego w II wojnie światowej”; organizacja wspólnie z Akademią Marynarki Wojennej w Gdyni



**2 września** // upamiętnienie 80. rocznicy pierwszego transportu więźniów do KL Stutthof

**2 września** // wernisaż wystawy i prezentacja katalogu projektu interdyscyplinarnego „Każdy przybył z jakiegoś miejsca. Historia o budowaniu tożsamości i niepodległości”

**4–6 września** // X Forum Pamięci. Seminarium polskich muzeów martyrologicznych (edycja międzynarodowa)

**27 września** // program muzyczny „Stutthof. Apel Cieni”; Warszawa

**27 września** // projekt edukacyjny. „Powstańcy zwyciężali wszędzie – Warszawiacy w Stutthofie”; organizacja wspólnie z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau oraz z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń



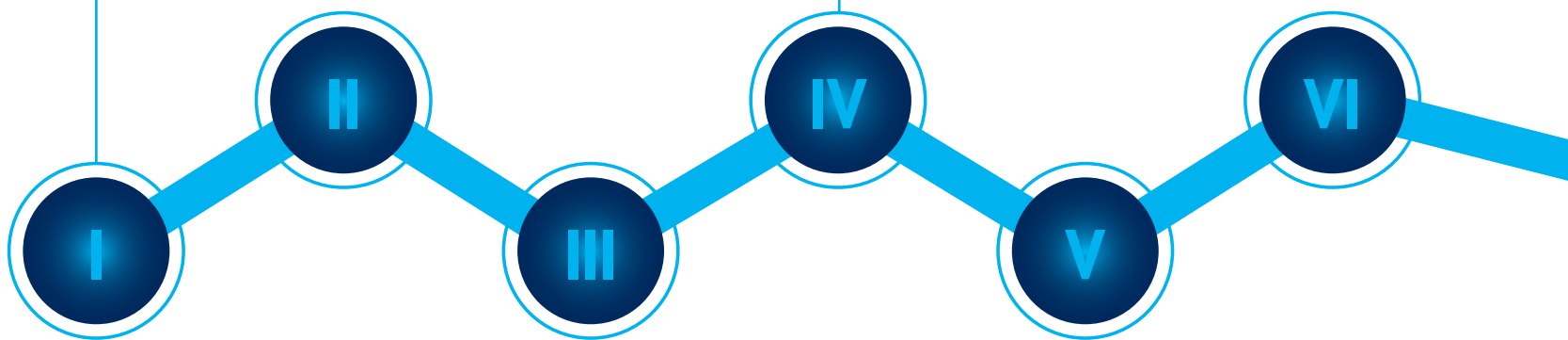
# Events

**23 January** // 'Order and Extermination' temporary exhibition vernissage with the participation of the German Consuls General in Gdańsk and Krakow

**25 January** // commemoration of the 74th anniversary of the Death March of Stutthof concentration camp prisoners, Oliwa Cathedral

**8 April** // 'Brave women from Neubrandenburg' temporary exhibition opening

**15–17–19 April** // 'Let's shout to the world for them! Jewish remembrance week' educational campaign and seminar



**11 March** // 'Remembrance places' seminar with the University of Gdańsk

**12 March** // commemoration of the 57th anniversary of the Stutthof Museum in Sztutowo formation

**16 March** // training seminar for guides

**22 March** // commemoration of the 79th anniversary of the Polish citizens from Gdańsk shooting, Sztutowo, Gdańsk

**9 May** // commemoration of the 74th anniversary of Stutthof concentration camp liberation

**10 May** // 24th Remembrance Run



**8 July** // 'Killing with conviction' temporary exhibition opening

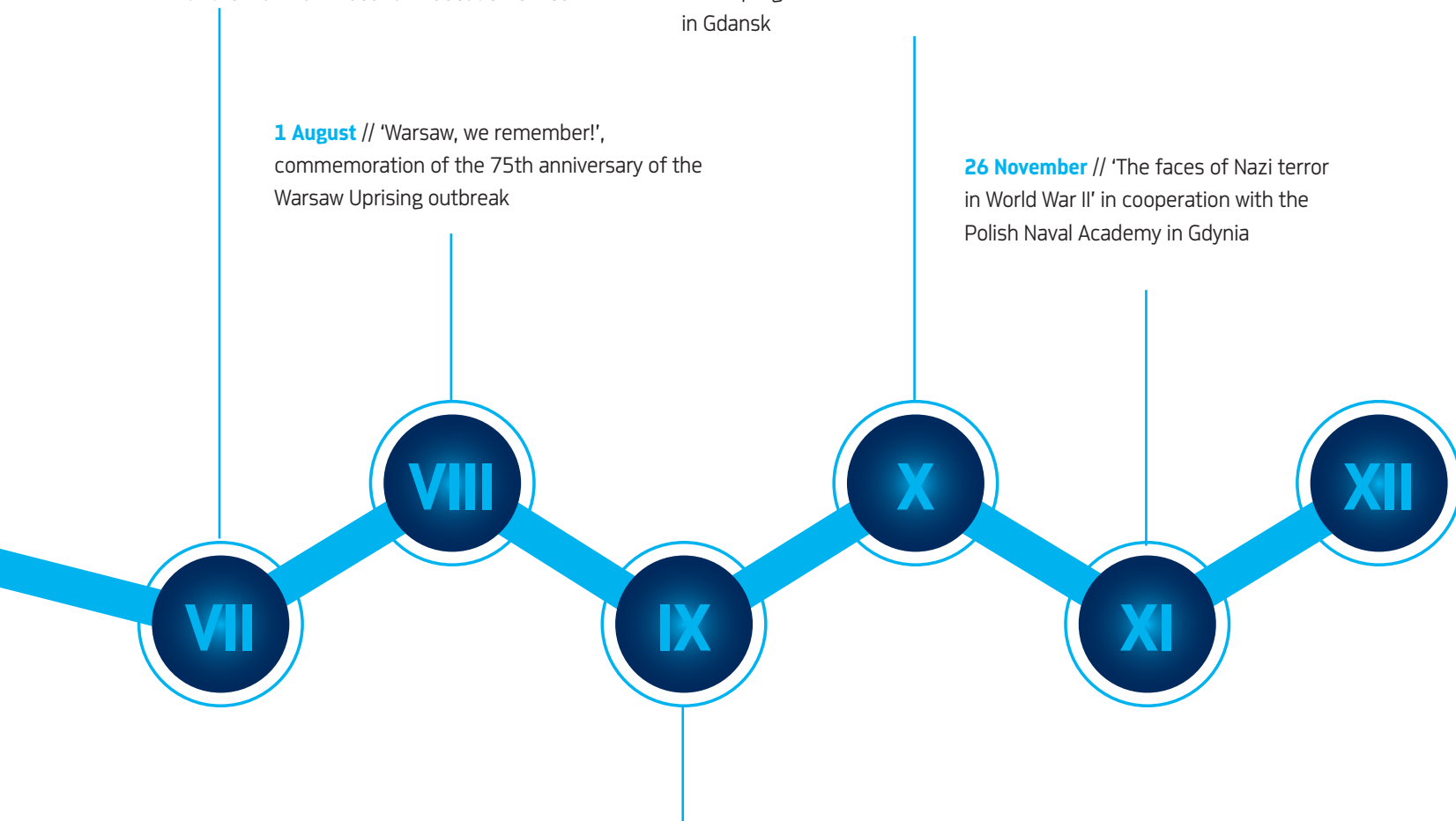
**26 July** // 'Warmian-Masurian Voivodeship educates on Memorial Sites' project inauguration, in cooperation with the Warmian-Masurian Education Office

**22 October** // 'United in history', a seminar at the Maritime Branch of the Border Guard in Gdansk

**31 October** // 'Stutthof. The assembly of shadows' music program at the Polish Baltic Philharmonic in Gdansk

**1 August** // 'Warsaw, we remember!', commemoration of the 75th anniversary of the Warsaw Uprising outbreak

**26 November** // 'The faces of Nazi terror in World War II' in cooperation with the Polish Naval Academy in Gdynia



**2 September** // commemoration the 80th anniversary of the first prisoners transport to Stutthof camp

**2 September** // the vernissage and presentation of an interdisciplinary project catalogue 'Everyone came from somewhere. The story of building identity and independence.'

**4-6 September** // 10th Remembrance Forum. The seminar of Polish martyrological museums (international edition)

**27 September** // 'Stutthof. The assembly of shadows' music program Warsaw

**27 September** // 'The insurgents won everywhere – the Varsovians in Stutthof' educational project in cooperation with the Auschwitz-Birkenau State Museum and the Warsaw Centre for Educational and Social Innovation and Training

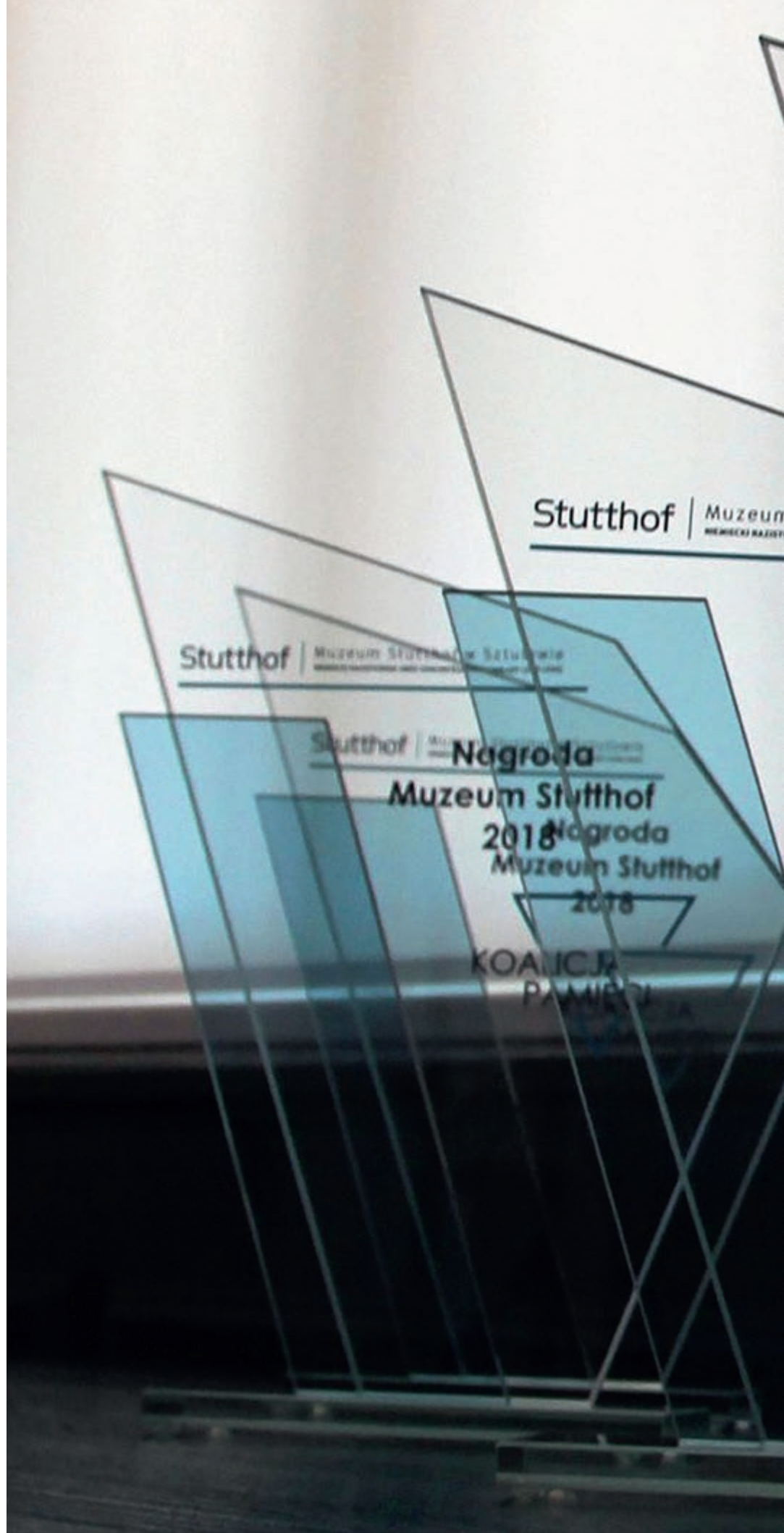


## Nagroda Muzeum

Nagroda Muzeum Stutthof została ustanowiona w 2017 r. Są nią honorowane osoby, instytucje i organizacje zajmujące się podtrzymywaniem oraz przekazywaniem pamięci o byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady Stutthof. Nagroda przyznawana jest przez pracowników Muzeum Stutthof w Sztutowie. Dotychczas nagrodzono 18 osób. W bieżącym roku siedem: dyrektora Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau Piotra M.A. Cywińskiego, Wójta Gminy w Cedrach Wielkich Janusza Golińskiego, Wójta Gminy Nowa Wieś Lęborska Ryszarda Wittke, wolontariuszy (Kamila Krzyszczyka i Tadeusza Pietrzyckiego), nauczycielki (Dominikę Gajewską i Janinę Linstedt).

## The Museum Award

The Stutthof Museum Award was established in 2017. The representatives of the museum honour people, institutions and organisations involved in maintaining and passing on the memory of the former German Nazi concentration and extermination camp Stutthof. 18 people have been awarded so far. This year, seven people were awarded: the director of the Auschwitz-Birkenau State Museum - Piotr M.A. Cywiński, Cedry Wielkie district leader - Janusz Goliński, Nowa Wieś Lęborska district leader - Ryszard Wittke volunteers - Kamil Krzyszczyk and Tadeusz Pietrzycki as well as teachers - Dominika Gajewska and Janina Linstedt.





Stutthof | Muzeum Stutthof w Sztutowie  
NIEMIECKI NAZISTOWSKI OŚRÓD KONCENTRACYJNY I ZAGŁADY (1939-1945)

**Nagroda  
Muzeum Stutthof  
2018**

Stutthof | Muzeum Stutthof w Sztutowie  
NIEMIECKI NAZISTOWSKI OŚRÓD KONCENTRACYJNY I ZAGŁADY (1939-1945)

**Nagroda  
Muzeum Stutthof  
2018**  
**KOALICJA  
PAMIĘCI**

**KOALICJA  
PAMIĘCI**

Stutthof w Sztutowie  
NIEMIECKI OŚRÓD KONCENTRACYJNY I ZAGŁADY (1939-1945)

**Nagroda  
Muzeum Stutthof  
2018**

**KOALICJA  
PAMIĘCI**



## X Forum Pamięci

4–6 września

Seminarium polskich muzeów martyrologicznych zorganizowane było w Sztutowie we współpracy z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau. W tym roku wsparcia organizacyjnego udzielił Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie. W obradach wzięli udział pracownicy 16 instytucji i organizacji z kraju i z zagranicy: Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Stutthof w Sztutowie, Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Muzeum Katyńskiego w Warszawie, Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie, Muzeum pod Zegarem w Lublinie, Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince, Państwowego Muzeum na Majdanku w Lublinie, Muzeum Holokaustu w Waszyngtonie, Memoriału Ofiar Ludobójstwa w Srebrenicy w Bośni i Hercegowinie, Centrum Dokumentacyjnego w Kambodży oraz Centrum Digitalizacji z Memoriału Ludobójstwa Tutsi w Kigali w Rwandzie. W seminarium łącznie wzięły udział 52 osoby, przedstawiono 34 prezentacje. Seminarium było okazją do spotkania pracowników polskich muzeów i Miejsc Pamięci oraz przedstawicieli instytucji z Rwandy, Bośni i Kambodży, których doświadczenie związane jest z upamiętnianiem zbrodni ludobójstwa, które nie są w Polsce powszechnie znane.







## 10th Remembrance Forum

4–6 September

The seminar of Polish martyrological museums was organized in Sztutowo in cooperation with the Auschwitz-Birkenau Museum. This year, the Jewish Historical Institute in Warsaw provided an organizational support. The meeting was attended by employees of 16 institutions and organizations from Poland and abroad: the Ministry of Culture and National Heritage, the Stutthof Museum in Sztutowo, the Auschwitz-Birkenau Museum in Oswiecim, the Jewish Historical Institute in Warsaw, the Central Museum of Prisoners of War in Lambinowice-Opole, the Gross-Rosen Museum in Rogoźnica, the Historical Museum of Krakow, the Katyń Museum in Warsaw, the Martyrological Museum in Żabikowo, the Martyr Museum 'Under the Clock' in Lublin, the Museum of Struggle and Martyrdom in Treblinka, the State Museum at Majdanek in Lublin, the Holocaust Museum in Washington, The Srebrenica Genocide Memorial in Bosnia and Herzegovina, the Documentation Centre in Cambodia and the Digitization Centre of the Kigali Genocide Memorial, Rwanda. All in all there were 52 participants and 34 presentations. The seminar was an opportunity to meet the representatives of Polish museums and memorial sites, as well as those from Rwanda, Bosnia and Cambodia, whose experience is connected with commemorating the crime of genocide, which are not widely known in Poland.



# Projekty interdyscyplinarne Interdisciplinary projects









## „Wykrzyczymy to światu za Nich! Tydzień pamięci o Żydach”

Projekt realizowano między 15 a 19 kwietnia we współpracy z Gminą Wyznaniową Żydowską w Gdańsku. W ramach działań projektowych przeprowadzono seminarium i warsztaty plastyczne oraz zorganizowano dzień upamiętnienia w 76. rocznicę powstania w getcie warszawskim. W seminarium wzięli udział przewodnicy, nauczyciele i muzealnicy, wygłoszone zostały dwa wykłady historyczne oraz jeden na temat współczesnych obyczajów Żydów. Warsztaty artystyczne skierowane były do najmłodszych. W zajęciach uczestniczyła grupa dzieci z przedszkola w Sztutowie oraz dzieci z okolicznych miejscowości. Mimo że nasze Muzeum jest miejscem, skierowanym do odbiorcy powyżej 13. roku życia, dzieci realizowały zadania dostosowane do ich możliwości emocjonalnych i percepcyjnych oraz wyniosły poczucie, że były w miejscu szczególnym. 19 kwietnia, w ramach upamiętnienia rocznicy, pracownicy oraz wolontariusze zaproponowali wszystkim zwiedzającym inicjatywę polegającą na pozostawieniu kwiatu pamięci w wybranych przez siebie miejscach na terenie byłego obozu.



Muzeum Stutthof w Sztutowie  
oraz Gmina Wyznaniowa Żydowska w Gdańsku

### „Wykrzyczymy to światu za Nich! Tydzień pamięci o Żydach”

## 15–17–19 kwietnia

W programie:

#### 15 kwietnia

Seminarium „Żydzi na Pomorzu w XX wieku”, godz. 11:00 – 14:00

- dr **Aleksander Michalak** – wstęp historyczny „Żydzi wśród Chryścjan i Muzułmanów na przestrzeni wieków. Wzajemne relacje od upadku Drugiej Świątyni do II wojny światowej”.
- dr **Danuta Drywa** „Twarze Ludzi z dokumentacji obozowej. Los Żydów w KL Stutthof”
- Gmina Wyznaniowa Żydowska w Gdańsku „Zwyczaj i tradycje żydowskie”

#### 17 kwietnia

Warsztaty historyczno- artystyczne, godz. 11:00 – 13:00

#### 19 kwietnia

Hołd zamordowanym, godz. 8:00 – 15:00

**Stutthof** | Muzeum Stutthof w Sztutowie  
NIEMIECKI NAZISTOWSKI OBOZ KONCENTRACYJNY I ZAGŁADY (1939-1945)



## 'Let's shout to the world for them! Jewish remembrance week'

The project lasted from 15 to 19 April in cooperation with the Jewish Religious Community in Gdansk. A seminar, an art workshop and the Remembrance Day were held as part of the project on the 76th anniversary of the Warsaw Ghetto Uprising. The seminar was attended by guides, teachers and museologists, there were two historical lectures and one on modern Jewish customs. The artistic workshops were addressed to the youngest and were attended by a group of children from the kindergarten in Sztutowo and children from nearby towns. Although our Museum is a place addressed to the recipient above 13 years of age, the children received activities tailored to their emotional and perceptive abilities and developed a feeling that they were in place which is an important one. On April 19, in commemoration of the anniversary, employees and volunteers encouraged the initiative of leaving a flower of remembrance in places of the former camp chosen by the visitors.







## „Powstańcy zwyciężali wszędzie – Warszawiacy w Stutthofie”

Projekt realizowany wspólnie z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu oraz z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń. Uczestnikami oprowadzania specjalnego, śladami warszawskich powstańców zesłanych do KL Stutthof w trzech transportach, byli uczniowie warszawskich szkół średnich. Pierwszym etapem przygotowania młodzieży do wizyty w Miejscach Pamięci w Sztutowie i w Oświęcimiu było spotkanie z uczniami i nauczycielami w Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń. Pedagodzy muzealni przedstawili szereg zagadnień, z którymi uczestnicy zetknęli się na terenach byłych niemieckich nazistowskich obozów koncentracyjnych i zagłady. Zwiedzanie specjalne w naszym Muzeum prowadzone było przez pracowników merytorycznych i miało artystyczną oprawę. Całość zajęć zakończyły warsztaty podsumowujące cykl spotkań z warszawską młodzieżą.





### 'The insurgents won everywhere – the Varsovians in Stutthof'

The project is implemented in cooperation of the Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim and the Warsaw Center for Educational and Social Innovation and Training. The participants of the special tour - following the footsteps of Warsaw insurgents sent to Stutthof in three transports - were students of Warsaw secondary schools. The first stage of preparing young people for a visit to the Memorial in Sztutowo and Oświęcim was the meeting with students and teachers at the Warsaw Centre for Educational and Social Innovation and Training. Museum educators presented a number of issues that the participants encountered in the areas of former German Nazi concentration and extermination camps. The special tour at our Museum was conducted by subject-matter specialists and had an artistic setting. The classes ended with a workshop summarizing the series of meetings with the young people from Warsaw.



## „Każdy przybył z jakiegoś miejsca. Droga ku niepodległości pierwszych osadników na Pomorzu”

Projekt edukacyjno-wystawienniczy realizowany od 1 października do 15 listopada z Centrum Rozwoju i Edukacji Młodzieży przy współpracy Żuławskiego Parku Historycznego w Nowym Dworze Gdańskim. Przeprowadzony był przy finansowym wsparciu z Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017–2022. Projekt zakładał przygotowanie lekcji muzealnej oraz mobilnej wystawy skupionej na temacie tożsamości i niepodległości, a także konkursu literackiego, historycznego i artystycznego skierowanego do szkół wszystkich typów oraz ekspozycji wraz z katalogiem. Gdynia, jako symbol miasta powstałego z marzeń Polaków, którzy zaledwie kilka lat wcześniej wywalczyli wolność, stała się inspiracją dla wszystkich działań w projekcie. W poszczególnych realizacjach wzięło udział 14 szkół oraz 420 uczniów.

# KAŻDY PRZYBYŁ Z JAKIEGOŚ MIEJSCA

Droga ku niepodległości pierwszych osadników na Pomorzu



*niepodległa*

POLSKA  
WSTĘPIEŃ DO  
NIEPODLEGŁOŚCI



Stutthof

Muzeum Stutthof w Sztutowie  
NIEMIECKI NAZISTOWSKI OBOZ KONCENTRACYJNY I ZAGŁADY (1939-1945)

Ż U Ł A W S K I  
PARK HISTORYCZNY







## 'Everyone came from somewhere. The road to independence of the first settlers in Pomerania'

An educational and exhibition project implemented from 1 October to 15 November with the Youth Development and Education Center in cooperation with the Żuławy Historical Park in Nowy Dwór Gdański. It was carried out with financial support from Multiannual Program 'The Independent' 2017-2022. The project involved the preparation of a museum lesson with a mobile exhibition, which is focused on the subject of identity and independence. It also included a literary, historical and artistic competition for all types of schools and exhibitions along with a catalogue. Gdynia became the inspiration of all project activities as a symbol of city created from the dreams of Poles who had just won their freedom. The projects involved 14 schools and 420 students.



Burmistrz Dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy, Rafał Miastowski,  
Proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej Św. Andrzeja Boboli w Warszawie, ojciec Waldemar Borzyszkowski SJ,  
oraz Dyrektor Muzeum Stutthof w Sztutowie, Piotr Tarnowski  
zapraszają na program muzyczny w wykonaniu muzyków zespołu Armia

# STUTTHOF APPEL GŁĘBOKI

**27 WRZEŚNIA**  
**GODZ. 19.30**  
kościół Św. Andrzeja Boboli  
ul. Rakowiecka 61, Warszawa

**Bilety bezpłatne**  
Zarejestruj swój udział na  
[apelcieni.evenea.pl](http://apelcieni.evenea.pl)

Stutthof | Muzeum Stutthof w Sztutowie  
MUSEUM STUTTHOF W SZTUTOWIE

*wiepodlega*

Ministerstwo  
Kultury  
i Dziedzictwa  
Narodowego

Centrum  
Rozwoju  
i Innowacji  
Młazwy

LOTTO  
PONDAP

DZIELNICA  
MOKOTÓW  
MST WARSZAWY





## „Zawsze wierni Polsce”

Tomasz Budzyński i Dariusz Budkiewicz, artyści z zespołu Armia oraz muzycy Beata Polak i Michał Jacaszek, stworzyli aranżacje do wspomnień i wierszy napisanych przez więźniów obozu koncentracyjnego Stutthof. 27 września w Warszawie oraz 31 października w Gdańsku zabrzmiał głos pokolenia, które budowało Niepodległą. „Stutthof. Apel Cieni” to opowieść o 2077 dniach bólu i cierpienia i o nadziei, która niosła ze sobą wiarę w niepodległą i wolną Ojczyznę. Los więźniów obozu koncentracyjnego Stutthof to wspólny los wszystkich więźniów niemieckich obozów koncentracyjnych, oparty na śmierci, strachu, bólu, głodzie, tęsknocie za bliskimi i za wolnością. Wydarzenia w Warszawie i Gdańsku były ostatnimi przedstawieniami programu muzycznego w ramach projektu „Zawsze wierni Polsce”, realizowanego przy finansowym wsparciu z Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017–2022.

## Always faithful to Poland

Tomasz Budzyński and Dariusz Budkiewicz, artists from the band 'Army' and musicians Beata Polak and Michał Jacaszek, created arrangements of memories and poems written by prisoners of the Stutthof concentration camp. The voice of the generation which built the independence was heard On September 27 in Warsaw and on October 31 in Gdańsk. 'Stutthof. The assembly of shadows' is a story about 2077 days of pain and suffering and about hope which brought faith in an independent and free homeland. The fate of the prisoners of Stutthof concentration camp is common to all prisoners of German concentration camps. It's grounded on death, fear, pain, hunger, longing for the loved ones and for freedom. The performances in Gdańsk and Warsaw were the last of the music programme, as part of the 'Always faithful to Poland' project with the Multiannual Program 'The Independent' 2017-2022 financial support.



# Współpraca

## **Ekonomika Miejsc Pamięci**

Ekonomika Miejsc Pamięci to nowo powstająca dziedzina wiedzy naukowej i zastosowań. W zamierzeniu jest ona zestawem ugruntowanych empirycznie i analitycznie najlepszych praktyk oraz mierników efektywności w zakresie ekonomicznych, finansowych i zarządczych aspektów instytucjonalizowania, zachowania, upamiętniania i prowadzenia Miejsc Pamięci. Badania realizowane są w ramach działalności Centrum Badań nad Ekonomiką Miejsc Pamięci Uniwersytetu SWPS w Warszawie, którego partnerem jest nasze Muzeum.

## **„Pamięciomiejsc” – współpraca z Uniwersytetem Gdańskim**

11 marca na wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego odbyło się seminarium naukowe „Pamięciomiejsc”, towarzyszące – wydanej przy finansowym wsparciu Muzeum Stutthof w Sztutowie – książce „Pamięć i miejsce. Perspektywa społeczno-edukacyjna”. W seminarium uczestniczyli przedstawiciele władz Gdańska, Uniwersytetu Gdańskiego, Muzeum Stutthof w Sztutowie, pomysłodawcy i redaktorzy publikacji, autorzy tekstów: pedagodzy, historycy, socjologowie, geografowie kultury oraz filolodzy, jak również słuchacze seminarium.

## **Województwo Warmińsko-Mazurskie edukuje o Miejscach Pamięci – współpraca z Kuratorium Oświaty w Olsztynie**

Współpraca opiera się na organizowanych przez Muzeum Stutthof w Sztutowie zajęciach i warsztatach edukacyjnych dla nauczycieli historii, wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego oraz wychowawców klas z województwa warmińsko-mazurskiego. Ideą zajęć jest hasło „Stutthof jako wspólne, tragiczne doświadczenie mieszkańców północnej Polski”, które powinno być zapisane nie tylko w szkolnych programach nauczania młodych pokoleń, lecz także w umysłach młodzieży.

# Cooperation

## **The Economics of Memorial Sites**

The Economics of Memorial Sites is an emerging field of scientific knowledge and applications. It is intended to be a set of empirically and analytically grounded best practices and effectiveness measures in the field of economic, financial and managerial aspects of institutionalization, preservation, commemoration and maintenance of memorial sites. The research is carried out by the Centre for Research on the Economics of Memorial Sites of the University of Social Sciences and Humanities in Warsaw, whose partner is our museum.

## **'Remembrance places' - cooperation with the University of Gdansk**

On March 11, there was a scientific seminar held at the University of Gdańsk Faculty of Social Sciences, entitled 'Remembrance places'. It was accompanying 'Remembrance and place. Socio-educational perspective', a book published with the financial support of the Stutthof Museum in Sztutowo. The seminar was attended by the authorities of Gdańsk, the University of Gdańsk, the Stutthof Museum in Sztutowo, originators and editors of the publication as well as the authors of the texts: educators, historians, sociologists, cultural geographers, philologists and the seminar students.

## **'Warmian-Masurian Voivodeship educates on Memorial Sites' - cooperation with the Education Office in Olsztyn**

The cooperation is based on educational classes and workshops organised by the Stutthof Museum in Sztutowo aimed at teachers of history, social studies and Polish language, as well as class tutors from the Warmian-Masurian Voivodeship. The idea behind the project is 'Stutthof as a common, tragic experience of the inhabitants of northern Poland', which should be recorded not only in the curricula for the young generation, but also in their minds.







### **„Łączy nas historia” – współpraca z Morskim Oddziałem Straży Granicznej im. Karola Bacza w Gdańsku**

22 października w Komendzie Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku-Nowym Porcie odbyło się spotkanie funkcjonariuszy straży granicznej, przedstawicieli Muzeum Stutthof, pracowników Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku, reprezentantów Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, miejscowych duchownych i młodzieży z Zespołu Szkół Morskich w Gdańsku. Było ono jednym z efektów współpracy prowadzonej od września tego roku przez Morski Oddział Straży Granicznej i Muzeum Stutthof w Sztutowie, która koncentruje się na realizacji przedsięwzięć o charakterze historycznym, muzealnym i patriotycznym.

### **Memory Dialogues**

Celem działań pod hasłem „Memory Dialogues” było przygotowanie przez międzynarodową grupę studentów projektów dotyczących wystawiennictwa, które były wynikiem wiedzy, inspiracji i potrzeb dostrzeżonych w instytucjach kultury zajmujących się martyrologią oraz działających w miejscach upamiętnień. Plan warsztatów obejmował zwiedzenie miejsc upamiętniających eksterminację niemieckiej ludności żydowskiej z Hamburga oraz opracowanie projektu fragmentu wystawy dla Muzeum Hannoverscher Bahnhof, która ma powstać w Hamburgu. Spotkania rozpoczęły się 17 października w Gdańsku od zajęć zapoznających z tematyką II wojny światowej. Następnie, podczas trzydniowego pobytu w Rydze, uczestnicy projektu poznali miejsca, do których kierowano transporty Niemców wyznania mojżeszowego, oraz uczestniczyli w zajęciach na temat masowych mordów w Bikernieki i w Rumbuli. Podczas czterodniowego pobytu w Sztutowie zrealizowane zostały warsztaty edukacyjne dotyczące historii Miejsca Pamięci i Muzeum Stutthof w Sztutowie. Międzynarodowy projekt został zrealizowany we współpracy z muzeum byłego obozu koncentracyjnego Neuengamme, uczelniami z Niemiec, Norwegii, Łotwy i Polski, Centrum Marka Edelmana w Łodzi oraz Muzeum Zanis-Lipke z Łotwy.

### **‘United in history’ - cooperation with the Maritime Branch of the Border Guard, Department of Karol Bacza in Gdansk**

On October 22, at the headquarters of the Maritime Branch of the Border Guard in Gdańsk Nowy Port, a meeting of border guards, representatives of the Stutthof Museum, employees of the Branch of the Institute of National Remembrance in Gdańsk, representatives of the Pomeranian Voivodeship Office in Gdańsk, local clergy and students from the Maritime School in Gdańsk was held. The meeting was one of the results of the Maritime Border Guard Department and the Stutthof Museum in Sztutowo cooperation lasting since September this year and focuses on the implementation of historical, museum and patriotic projects.

### **Dialogues of Remembrance**

The goal of the ‘Dialogues of Remembrance’ project was for an international group of students to prepare exhibition projects which were the result of knowledge, inspiration and needs noticed in cultural institutions dealing with martyrdom and commemoration. The workshop agenda included visiting places commemorating the extermination of the German Jewish population from Hamburg and designing an exhibition fragment for the Hannoverscher Bahnhof Museum, which is to be built in Hamburg. On October 17 the meetings began in Gdansk with briefing on the subject of World War II. As a follow up, during a three-day stay in Riga, the project participants learned about the places to which the transports of Germans of the Mosaic religion were directed as well as on mass murders in Bikernieki and Rumbuli. During a four-day stay in Sztutowo, there were educational workshops held on the history of Stutthof Museum and Memorial in Sztutowo. The international project was implemented in cooperation with the former Neuengamme concentration camp Museum, German, Norwegian, Latvian and Polish universities, the Marek Edelman Centre in Łódź and the Zanis-Lipke Museum from Latvia.



### **Edukacja ze stowarzyszeniem EuroKidz z Lubeki**

We współpracy z organizacją EuroKidz zrealizowano dwa cykle spotkań studyjnych z uczniami z Lubeki, w ramach których młodzież uczestniczyła w przygotowanych przez Muzeum warsztatach dotyczących m.in. historii KL Stutthof oraz jego więźniów. Rozmawiano o przyczynach wybuchu II wojny światowej, łamaniu podstaw demokracji oraz powstaniu zbrodniczych niemieckich organizacji.

### **Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni**

Zgodnie z porozumieniem z 2017 r. studenci Wydziału Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni odbywają praktyki w Muzeum Stutthof. W 2019 r. w Muzeum odbyły się seminaria z zakresu historii i bezpieczeństwa narodowego pod wspólnym tytułem „Oblicza terroru w II wojnie światowej”. Referaty wygłosili wykładowcy akademicki i pracownicy Muzeum Stutthof w Sztutowie. W 2019 r., w ramach porozumienia, współpracowano ze 102 studentami.

### **Education with the EuroKidz association from Lübeck**

There were two series of meetings with students from Lübeck carried out in cooperation with EuroKidz organisation, in which the young people participated in workshops prepared by the museum. They concerned, among others, the history of Stutthof and its prisoners. They discussed the causes of the World War II outbreak, breaking the democracy foundations and the creation of criminal German organizations.

### **Polish Naval Academy in Gdynia**

According to the 2017 agreement, students of the Command and Naval Operations Department of the Polish Naval Academy in Gdynia take internships at the Stutthof Museum. In 2019, the museum held seminars on history and national security entitled 'The Faces of Terror in World War II'. Lectures were given by academic teachers and employees of the Stutthof Museum in Sztutowo. As part of the agreement, we cooperated with 102 students in 2019.





Wystawy czasowe  
Temporary exhibitions









## POLICJA W NAZISTOWSKICH NIEMCZECH

# Porządek i Zagłada



Źródło: A. B. K. 10  
 Miejsce powstania: Berlin, Niemcy, 1938 r. (Policja niemiecka)  
 Miejsce: (Policja niemiecka) Sammlung vom Polizeimuseum in Berlin  
 Fot. Anja Polak

Wpisano:  
 Polska Republika, Rzesza Niemiecka i Niemcy: Dofa Wzrost,  
 w: Rzesza Niemiecka, Niemcy: Sprawy Niemieckie,  
 Republika Niemiecka, Niemcy: Rzesza Niemiecka

Kolekcjoner prywatny:  
 w: Wolfgang Lohde, Dofa Wzrost  
 w: Dofa Wzrost i Schmitt, Berlin

Źródło:  
 Christian Polking

Opisano:  
 Berlin, Niemcy, Berlin, Niemcy  
 Miejsce powstania: Berlin  
 www.sandwich.de

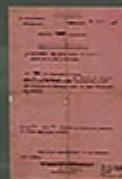
## ARCDOWY SOCJALIZM W LATACH 1933 - 1939

### Istanowienie Dyktatury

W tym okresie nastąpiła całkowita podległość państwa i społeczeństwa niemieckiego w rękach niemieckich polityków. W tym czasie nastąpiła całkowita podległość państwa i społeczeństwa niemieckiego w rękach niemieckich polityków.



W tym okresie nastąpiła całkowita podległość państwa i społeczeństwa niemieckiego w rękach niemieckich polityków. W tym czasie nastąpiła całkowita podległość państwa i społeczeństwa niemieckiego w rękach niemieckich polityków.



LATACH 1933 -

COWA  
 a Wspólnoty

TAG  
 POLIZEI  
 1941  
 NSDAP

DIE PO

RECH  
 1941  
 NSDAP



## „Porządek i Zagłada. Policja w nazistowskich Niemczech”

16.10.2018–15.09.2019

Przygotowana przez Niemiecką Wyższą Szkołę Policji w Münster, na zlecenie Konferencji Ministrów Spraw Wewnętrznych Republiki Federalnej Niemiec i Krajów Związkowych.

## 'Order and the Holocaust. Police in Nazi Germany'

16.10.2018 – 15.09.2019

Prepared by the German Police University in Münster, commissioned by the Conference of Ministers of Internal Affairs, the Federal Republic of Germany and the Federal States.

WPROWADZENIE

### Porządek i Zagłada

#### Policja w nazistowskich Niemczech

1933  
Narodowej»  
DEUTSCHEN  
LIZE

1. Polityka jako instrument polityczny...  
2. Polityka jako instrument polityczny...  
3. Polityka jako instrument polityczny...  
4. Polityka jako instrument polityczny...  
5. Polityka jako instrument polityczny...





„Przemilczana  
kategoria. Więźniowie  
z różowym trójkątem  
w KL Stutthof”

11.03.2019–28.08.2019

Kurator: Piotr Chruścielski

‘A concealed category.  
Prisoners with a pink  
triangle in Stutthof CC’

11.03.2019–28.08.2019

Curator: Piotr Chruścielski

# Przemilczana KATEGORIA

Więźniowie z różowym trójkątem w KL Stutthof



# A concealed CATEGORY

Prisoners with a pink triangle in Stutthof CC



# Fritz RATTAY

Fritz Rattay, lata 30. XX w. /  
Fritz Rattay, 1930s (black)

**B**ył więźniem obozów koncentracyjnych Stutthof, Buchenwald, Mittelbau-Dora oraz Mauthausen-Ebensee. W 1957 r. złożył wniosek o odszkodowanie za bezprawne pozbawienie wolności w okresie rządów narodowych socjalistów. Utrzymał, że aresztowano go za krytyczny stosunek do polityki Trzeciej Rzeszy. Wniosek Fritza oddalono, albowiem w myśl federalnej ustawy odszkodowawczej przeladowanej przez nazistowskie władze była osoba, która niesprawiedliwości doświadczyła z powodów politycznych, rasowych bądź religijnych – Fritz zaś nie potrafił udowodnić, że represje jego dotyczące były wynikiem świadomej krytyki hitlerowskiego reżimu. Okazało się także, że mógł należeć do SA, nazistowskiej organizacji, co tym samym wykluczało go z kręgu osób uprawnionych do odszkodowania. Ponadto zachowane dokumenty kazały sądzić, że powodem aresztowania Fritza było przestępstwo z paragrafu 175 kodeksu karnego.

*was a prisoner in concentration camps in Stutthof, Buchenwald, Mittelbau-Dora and Mauthausen-Ebensee. In 1957, he submitted claims for damages for being unlawfully imprisoned under the national socialist government. He stated he has been detained for a critical view as to the policy pursued by the Third Reich. Fritz's claim was rejected, since pursuant to the federal act on claims a person was considered persecuted if experienced injustice due to political, racial or religious reasons. Fritz, on the other hand, could not prove that the repression he was subjected to resulted from a conscious criticism of the Nazi regime. It also turned out that he could be a member of SA, a Nazi organization, which then ruled him out of a list of people entitled to damages. Moreover, the preserved documents strongly indicated that the reason for Fritz's detention was a felony specified under Section 175 of the Criminal Code.*



Fritz urodził się 25 lipca 1909 r. w mazurskiej wiosce Grömitz (dziś Napiwoda). Po ukończeniu szkoły powszechnej odbył praktyki kupieckie w stolicy Rzeszy. Z czasem wybrał drogę artystyczną. Uczył się w jednej z berlińskich szkół teatralnych, podejmował próby pisarskie. Należał do zespołu arcyjącego twórców teatralnych – wkrótce zaślągniętego przez nazistów Izbą Teatrów Rzeszy. Grał na wielu niemieckich scenach, m.in. w olsztyńskim Landestheater oraz we wrocławskim Stadttheater. Podejrzany o kontakty homoseksualne został zatrzymany w 1938 r. w rodzinnym mieście Sensburg (obecnie Mrągowo). Czy naprawdę, jak twierdził, zarzuły wobec niego stalszowano, a śledczy torturami zmusili go do przyznania się do winy? Nie wiadomo. Faktem jest, że po odbyciu czteropółletniej kary w więzieniu w Barczewie (wówczas Wartenburg) Fritz 25 marca 1943 r. trafił do KL Stutthof. Otrzymał kategorię homoseksuell oraz numer 21 301. Pracował przy karczowaniu lasu i w komandzie transportowym. Skatowany przez jednego z więźniów funkcyjnych spędził kilka tygodni w obozowym szpitalu.

*Fritz was born on 25 July 1909 in a Mazurian village Grömitz (presently Napiwoda). After completing his mainstream education, he undertook trade internships in the capital of the Reich. Over time, he chose an artistic career. He was attending one of writing schools in Berlin and undertaken attempts at writing. He was a member of an association of theatre artists, was inspired by the facts with the Theatre Chamber of the Reich. He had no many German names, i.e. in Landestheater in Olsztyn (back then called Albrechtshof) and Stadttheater in Wrocław (Breslau). Impressed by the fact, he was detained in 1938 in his family town Sensburg (presently Mrągowo). Were the charges fabricated, as he claimed, and imprisoned to be shared solely with others? No one knows. The fact is that after serving his four years and six months' long penalty in a prison in Barczewo (called Wartenburg), on 25th March 1943, Fritz was transported to Stutthof CC. He was given the category homosexual and number 21.301. He worked in deforestation and transport command. Persecuted by a prisoner functionary, he spent several weeks in the camp hospital.*

Teatr Krajowy w Olsztynie (Albrechtshof), 1925–1935 /  
National Theatre in Olsztyn (Albrechtshof), 1925–1935 (POM)





## „Dzielne kobiety z Neuenbrandenburga”

8.04.2019–15.05.2019

Autor: Arkadiusz Szlachetka – prawnuk  
Marii Ratajczak, więźniarki niemieckiego  
obozu koncentracyjnego Ravensbrück

## 'Brave women from Neuenbrandenburg'

8.04.2019-15.05.2019

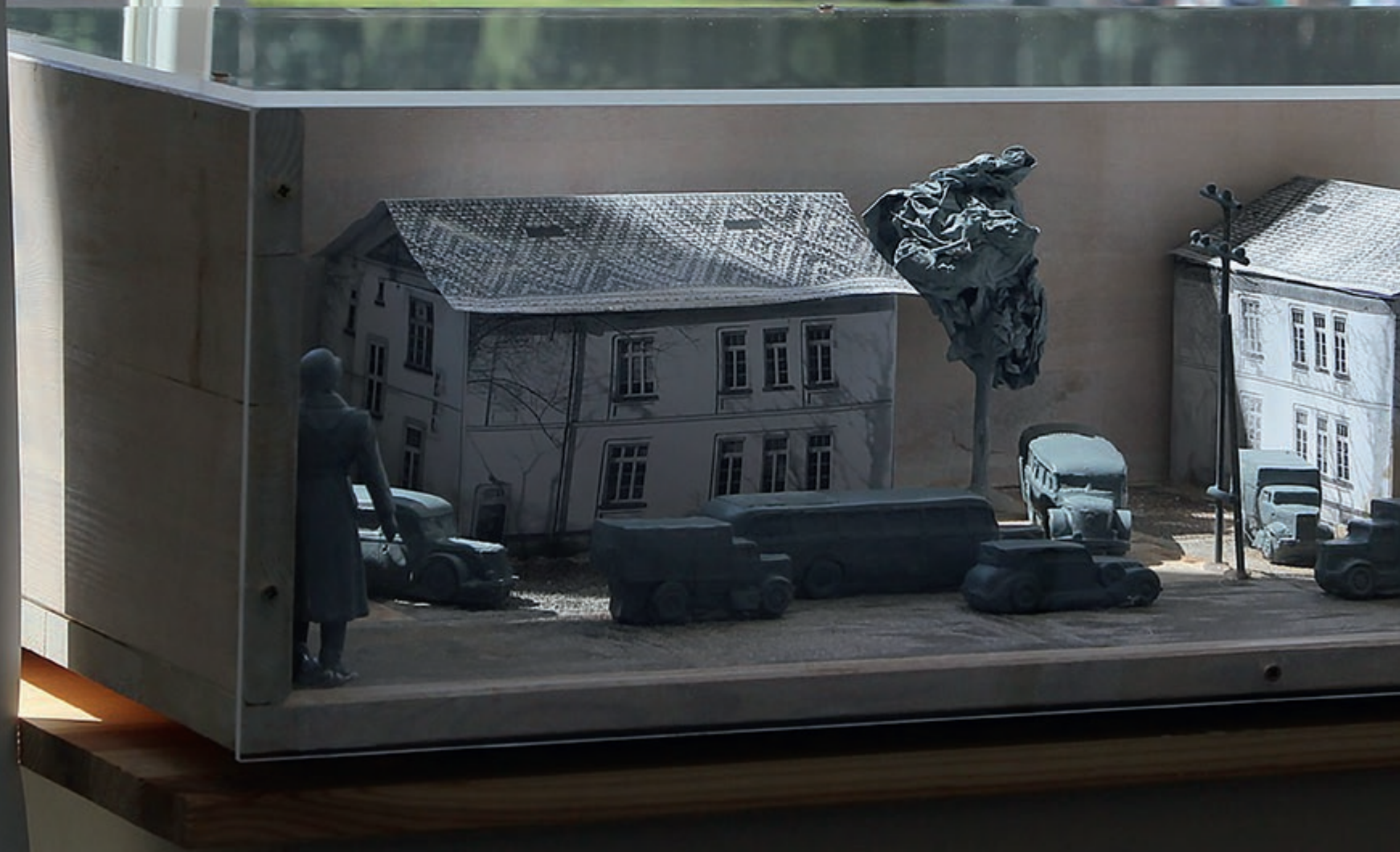
Author: Arkadiusz Szlachetka, great-grand-  
son of Maria Ratajczak, prisoner of the  
German concentration camp Ravensbrück















## „Akcja T4. Zabijanie z przekonania”

14.06.2019–08.09.2019

Wypożyczenie: Pinel gemeinnützige Gesellschaft mbH w Berlinie

## ‘Action T4. Killing with conviction’

14.06.2019-8.09.2019

Hired from: Pinel gemeinnützige Gesellschaft mbH in Berlin





## „Artyści Andersa. Scena i estrada”

01.09.2019–15.01.2020

Wypożyczenie: Fundacja Towarzystwo  
Projektów Edukacyjnych

## 'Anders' artists. Stage and scene'

01.09.2019–15.01.2020

Hired from: Educational Projects Society  
Foundation







# ARTYŚCI ANDERSA SCENA I ESTRADA



# ARTYŚCI ANDERSA SCENA I ESTRADA



## SPOMNIENIE

Rozmowa z Andrzejem...











## „Stutthof w fotografii”

02.09.2019

Kurator: Wiesław Leszczyński

## ‘Stutthof in photography’

02.09.2019

Curator: Wiesław Leszczyński



„Radosnym Boże.  
Błogosławiony Stefan  
Wincenty Frelichowski”

01.09.2019–17.09.2019


‘I am joyful, Lord!  
Blessed Stefan  
Wincenty Frelichowski’

01.09.2019–17.09.2019







**BŁOGOSŁAWIENI**



**WYKAZ NAJWIĘKSZYCH**




**BŁOGOSŁAWIENI**

WYKAZ NAJWIĘKSZYCH

WYKAZ NAJWIĘKSZYCH

**W drodze do Kiszczewa**

**The journey to pietyhood**





## POWSTANIE MIASTA GDYNIA

Utworzenie Wolnego Miasta Gdańska znacznie utrudniło dostęp Polski do morza. Uprawnienia do korzystania z gdańskiego portu przyznane Polsce traktatem wersalskim okazały się ograniczone i niewystarczające. Wojna o granice i niezawisłość państwa polskiego, prowadzona w 1920 r. z Rosją Sowiecką, i związana z tym konieczność dostaw żywności i surowców drogą morską, utwierdziła władzę państwa konieczność posiadania własnego portu morskiego. Za najodpowiedniejsze miejsce budowy własnego portu morskiego uznano niezamieszkałe miejsce budowy własnego portu morskiego. Za najodpowiedniejsze miejsce budowy własnego portu morskiego uznano niezamieszkałe miejsce budowy własnego portu morskiego. Za najodpowiedniejsze miejsce budowy własnego portu morskiego uznano niezamieszkałe miejsce budowy własnego portu morskiego.

### GDYNIA IS BORN

The fact of establishing the Free City of Danzig, significantly limited Polish access to the sea. The rights to use the port of Gdańsk granted to Poland by the Treaty of Versailles proved to be insufficient and limited. The war with the Soviet Russia in 1920 over the state of borders and independence and resulting from it need for food and other resources being supplied via sea, made the state authorities aware of the necessity of having its own seaport. The most convenient place for it seemed to be located in the plateau between Keppa Okrysyńska and Keppa Redłowska, next to the village of Gdynia. In 1920, the decision was made to start the investment and soon afterwards the construction works began. On September 23rd, 1922, the Sejm passed a law which stated in article 1: Government is authorized to make all necessary arrangements for the construction of a seaport near the village of Gdynia in the Pomerania as a public utility port. The following year a temporary port was officially opened. Thanks to the Act of December 14th, 1925, through the Polish ports, technically mainly Gdynia, the emigration was directed. In conjunction with the resolution of the Council of Ministers from February 10th, 1926, on the foundation of the city of Gdynia, this allowed for a more complete implementation of plans for the construction of the port and the city.



Grupa urzędników i wojskowych przy budowie portu w Gdyni.



Grupa urzędników i polityków przy budowie portu w Gdyni.



Widok z powietrza na teren budowy portu w Gdyni.

W następnym roku uruchomiono port tymczasowy. Dzięki ustawie z 24 grudnia 1925 r., przez polskie porty, w praktyce głównie Gdynię, skierowano ruch emigracyjny. W połączeniu z rozporządzeniem Rady Ministrów z 10 lutego 1926 r., o utworzeniu miasta Gdynia pozwoliło na pełniejszą realizację planów budowy portu i miasta.



Portrety: Józef Piłsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

Portrety: Józef Pilsudski, Józef Pilsudski, Józef Pilsudski.

## ROZWÓJ GDYNI

Budowa portu i miasta Gdyni wywołała dużą migrację ludności z różnych regionów kraju w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków bytowych. Liczba mieszkańców Gdyni, w ciągu 17 lat, z 1300 w 1921 r., wzrosła w 1939 r., do 127 000. Wzrost ludności Gdyni powodował tworzenie się chłonnego rynku dla kupiectwa, przemysłu i usług. Nastąpił gwałtowny rozwój różnych placówek handlowych z ichbijącymi siedzibami w 1920 r. do 259 w 1928 r., a już w 1932 r. było ich 1101. Od 1927 r. Gdynia zaczęła nabierać coraz większego znaczenia jako ośrodek polskiej branży morskiej. Powstawały przedsiębiorstwa handlu zagranicznego, tworzyły się organizacje eksporterów, poszukujące dróg do wywozu towarów z Polski, swoją działalność rozwijał amatorzy, zakładano oddziały banków finansujących, jak Państwowy Bank Rolny, wspierający eksport płodów rolnych, Bank Cukrownictwa, Bank Zachodni, czy Dom Bankowy Dr. J. Kugla i S-ki, finansujący obroty owocami i rybami morskimi. Kupcy z Gdyni, przedsiębiorcy i wpływowi, zostali uznani przez Niemców za jednego z najgroźniejszych wrogów Rzeczy. Cały zarząd Korporacji Kupieckiej w Gdyni został rozstrzelany w Lasach Piłsudskich, a inni kupcy, jak i bankowcy, zostali osadzeni i zamordowani w obozie Stutthof.



Żona Józefa Piłsudskiego, Jadwiga Piłsudska.



Ulica w Gdyni, widok z lat 20. XX wieku.



Grupa ludzi przy stole w restauracji w Gdyni.



Widok na budynki przemysłowe w Gdyni.



Widok na budynki przemysłowe w Gdyni.



Widok na budynki przemysłowe w Gdyni.

### GDYNIA'S DEVELOPMENT

The construction of the port and the city resulted in a large migration of people from different regions of the country, coming in search of work and better living conditions. The number of inhabitants within 17 years increased from 1,300 in 1921 to 127,000 in 1939. The increase in the number of population gave rise to an absorbing market for merchants, industry and services. The existing commercial establishments developed rapidly in number and variety - from seven in 1920 to 259 in 1928; in 1932 there were 1,101 of them. In 1927, Gdynia began to gain an increasing importance as a centre of maritime industry. Foreign trade enterprises were established, exporter organizations were founded looking for ways to export goods from Poland, ship owners were developing their businesses, branches of financing banks were established, such as National Agriculture Bank which supported the export of agricultural products.

Bank of Sugar-making, Western Bank, or Dr. J. Kugel and Company Bank House, financing the turnover of fruit and sea fish. Merchants of Gdynia, resourceful and influential, were by the Germans considered one of the most powerful enemies of the Reich. The whole board of merchant Corporation in Gdynia was murdered in the Piłsudski Massacre while other merchants, as well as bankers, were detained and murdered at the Stutthof camp.



Widok na ulicę w Gdyni z samochodami i ludźmi.



„Každy przybył z jakiegoś miejsca. Historia o budowaniu tożsamości i niepodległości. Gdynia i jej mieszkańcy”

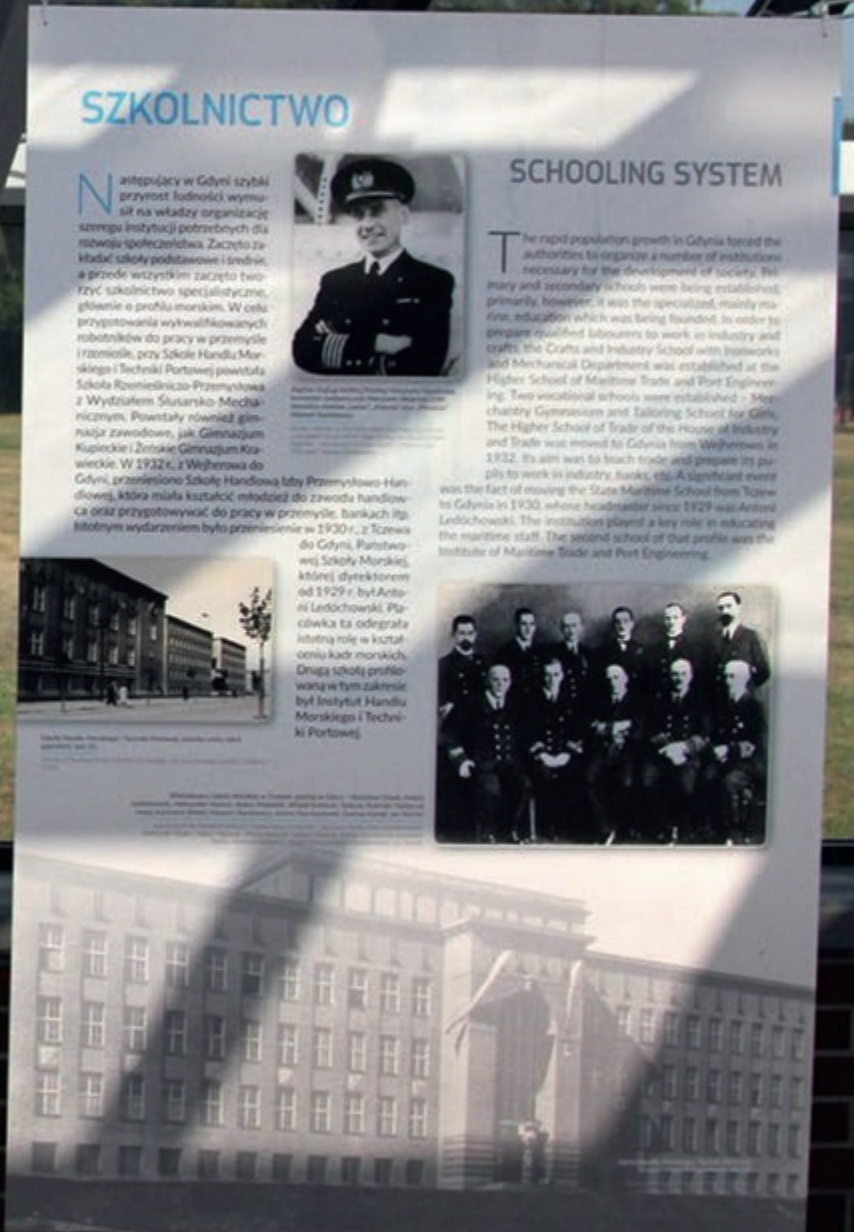
01.10.2019–29.02.2020

Kurator: Danuta Drywa

‘Everyone came from somewhere. The story of building identity and independence. Gdynia and its inhabitants’

1.10.2019–29.02.2020

Curator: Danuta Drywa





„Piaśnica – zamyślenia  
w obiektywie  
Marka Jasińskiego  
– Wejherowska  
Wspólnota Pokoleń  
Zygmunta Pałasza”

Oddział Muzeum Piaśnickie w Wejherowie

18.05.2019–01.07.2019

‘Thoughts on Piaśnica’  
in the lens of Marek  
Jasiński - Zygmunt  
Pałasz’s Community  
of Generations  
Wejherowo

The branch of Piaśnica Museum in  
Wejherowo

18.05.2019-01.07.2019







## „Śmierć za Niepodległą”

Oddział Muzeum Piaśnickie w Wejherowie  
(31.08.2019–30.11.2019)

Wystawa prezentowana w Filharmonii Kaszubskiej Wejherowskiego Centrum Kultury, na Katolickim Uniwersytecie Lubelski w Lublinie, w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej, podczas XI Festiwalu Filmowy Niepokorni Niezłomni Wyklęci w Gdyni, na Placu Jakuba Wejhera w Wejherowie, w Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Bolszewie.

## ‘Death for the Independent’

The branch of Piaśnica Museum in Wejherowo (31.08.2019-30.11.2019).

The exhibition is presented in: The Kashubian Philharmonic Wejherowo Culture Center, the Lublin Catholic University in Lublin, the Senate of the Republic of Poland, ‘The Disobedient, The Invincible, The Cursed’ - the 11th Film Festival in Gdynia, Jakub Wejher Square in Wejherowo, the Nicolaus Copernicus Primary School in Bolszewo.











## Działalność naukowa

W 2019 r. w ramach działalności naukowej Muzeum przygotowano i ogłoszono 23 referaty na sympozjach, seminariach, kongresach i konferencjach krajowych oraz międzynarodowych. Sporządzono 12 recenzji wydawniczych i jedną recenzję pracy doktorskiej, zrealizowano sześć konsultacji merytorycznych, a także wydano wiele opinii i ekspertyz. Przeprowadzono kwerendy naukowe w Archiwum Państwowym w Bydgoszczy, Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku, Bibliothek der Gedenkstätte Deutscher Widerstand w Berlinie, Bibliothek der Topographie des Terrors w Berlinie, Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde, Deutsches Historisches Museum w Berlinie, Landesamt für Bürger- und Ordnungsangelegenheiten w Berlinie, Landesarchiv Berlin oraz Landeshauptarchiv Schwerin. Oddział Muzeum Piaśnickie w Wejherowie zorganizował międzynarodową konferencję „Polityka okupacyjna narodowosocjalistycznych Niemiec. Pomorze jesienią 1939 roku i zbrodnia pomorska” (03.09.2019–5.09.2019). Zrealizowano projekt filmowo-fotograficzny dokumentujący aktualny stan upamiętnień oraz działalności lokalnych środowisk dbających o współczesny wymiar pamięci o wydarzeniach i ludziach związanych z ewakuacją KL Stutthof (Marszem Śmierci). Zespół pracowników Muzeum przeprowadził rozpoznanie terenu i zrealizował nagrania w 35 miejscowościach.







## Scientific activity

As part of museum's scientific activity, 23 lectures were prepared and delivered at symposia, seminars, congresses as well as national and international conferences in 2019. Twelve editorial reviews, one doctoral dissertation review, six subject matter consultations were carried out, opinions and expert analyses were issued. Preliminary researches were carried out at: Bydgoszcz State Archives, Library of the Polish Academy of Sciences in Gdańsk, Bibliothek der Gedenkstätte Deutscher Widerstand in Berlin, Bibliothek der Topographie des Terrors in Berlin, Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde, Deutsches Historisches Museum in Berlin, Landesamt für Bürger- und Ordnungsangelegenheiten Berlin, Landesamt für Bürger- und Ordnungsangelegenheiten Berlin and Landeshauptarchiv Schwerin. The branch of Piaśnica Museum in Wejherowo organised an international conference 'Occupational policy of National Socialist Germany. Pomerania in the autumn of 1939 and the Pomeranian crime' (03.09.2019–5.09.2019). A film and photographic project was carried out, in order to document the current state of commemorations and local communities activities that foster the contemporary dimension of events and people memory, associated with the evacuation of Stutthof concentration camp – The Death March. The museum's team explored the area and made recordings in 35 cities.



## Wydawnictwa

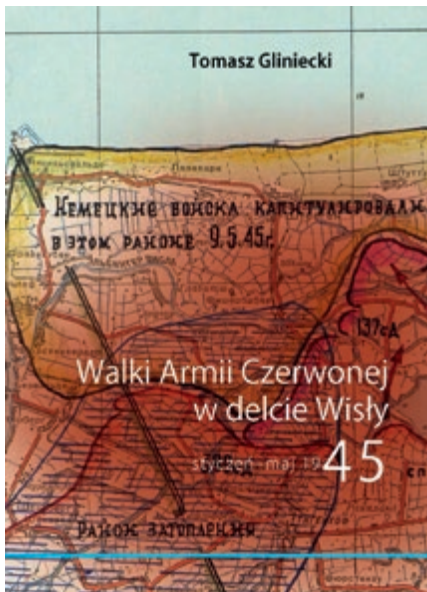
- ▶ Katarzyna Krawczyk, Ewa Malinowska (redakcja), *Raport z działalności za rok 2018*, Sztutowo 2019.
- ▶ Maria Mendel, Wiesław Theiss (redakcja), *Pamięć i miejsce. Perspektywa społeczno-edukacyjna*, Gdańsk 2019.
- ▶ Tomasz Gliniecki, *Walki Armii Czerwonej w delcie Wisły (styczeń–maj 1945)*, Gdynia–Sztutowo 2019.
- ▶ Andrzej Gąsiorowski, Piotr Chruścielski (redakcja), *Zeszyty Muzeum Stutthof Nr 7(17)*, Sztutowo 2019.
- ▶ Bogusława Tartakowska, *Każdy przybył z jakiegoś miejsca. Gdynianie w obozie Stutthof 1939–1945*, Sztutowo 2019.
- ▶ Danuta Drywa, *Stutthof. Ślady pamięci*, Sztutowo 2019.
- ▶ Katarzyna Krawczyk (redakcja), *Archeologia w Miejscach Pamięci. Prace archeologiczne a nielegalne poszukiwania. Przystępność wobec dziedzictwa archeologicznego oraz martyrologicznego*, Sztutowo 2019.



## Publications

- ▶ Katarzyna Krawczyk, Ewa Malinowska (ed.), 'Activity Report for 2018' Sztutowo 2019
- ▶ Maria Mendel, Wiesław Theiss (ed.), 'Remembrance and place. A socio-educational perspective' Gdansk 2019
- ▶ Tomasz Gliniecki, 'Red Army Fights in the Vistula Delta (January-May 1945)' Gdynia-Sztutowo 2019
- ▶ Andrzej Gąsiorowski, Piotr Chruścielski (ed.), 'Booklets of the Stutthof Museum No. 7 (17)' Sztutowo 2019
- ▶ Bogusława Tartakowska, 'Everyone came from somewhere. The Gdynia inhabitants in the Stutthof camp, 1939–1945' Sztutowo 2019
- ▶ Danuta Drywa, 'Stutthof. Traces of Remembrance' Sztutowo 2019
- ▶ Katarzyna Krawczyk (ed.), 'Archeology at Memorial Sites. Archaeological works and illegal exploration. Crime and the archaeological heritage and martyrdom' Sztutowo 2019







## Edukacja

Edukacja w Muzeum Stutthof w Sztutowie realizowana jest na podstawie oferty edukacyjnej, która obejmuje 17 tematów prowadzonych przez pedagogów muzealnych. Jedenaście tematów jest przygotowanych jako lekcje muzealne, dotyczące aspektów życia więziarskiego, począwszy od pochodzenia i przyczyn osadzenia w obozie, poprzez codzienne życie, pracę, życie religijne, aż po odpowiedzialność katów. Zajęcia warsztatowe trwają do trzech godzin i poruszają takie tematy, jak ludobójstwo, propaganda czy upamiętnienia w wymiarze wielowątkowym. Wszystkie spotkania odbywają się w Muzeum. W ofercie edukacyjnej dostępne są zajęcia dla osób z dysfunkcjami intelektualnymi w stopniu lekkim i umiarkowanym, prowadzone w oparciu o odczucia emocjonalne i sensoryczne. W 2019 r. przeprowadzono 97 zajęć edukacyjnych, w których uczestniczyło 2735 osób.







## Education

Stutthof Museum in Sztutowo educational activity is based on an 'Educational Offer', which covers 17 subjects conducted by museum educators. Eleven themes are prepared as museum lessons concerning aspects of prisoner life: detention origin and causes, daily life, work, religious life and the executioners responsibility. Workshops last up to three hours and cover topics such as genocide, propaganda or multi-layered commemorations. All meetings take place at the museum. The educational offer includes classes for people with mild and moderate intellectual dysfunctions, conducted on the basis of emotional and sensory impressions. 97 educational classes were carried out in 2019 and they were attended by 2,735 people.



## Zbiory

Do zbioru muzealiów pozyskano łącznie 18 pozycji inwentarzowych (19 szt. muzealiów):

- ▶ trzy rysunki wykonane ołówkiem, przedstawiające śmierć więźniów w komorze gazowej
- ▶ aluminiową papierośnicę nielegalnie wykonaną w KL Stutthof dla Tadeusza Lewandowskiego, więźnia nr 18 662 (2)
- ▶ kostkę mydła marki RIF używaną w KL Stutthof przez więźnia Tadeusza Lewandowskiego (darowizna)
- ▶ krzyżyk z bursztynu nielegalnie wykonany w komandzie Hopehill przez więźnia Tadeusza Nieśpiałowskiego (1)
- ▶ fragment drzwi łazienkowych z budynku komendantury obozowej z zachowaną klamką i zamkiem oraz ukrytą wewnątrz wiadomością pozostawioną przez więźnia skierowanego do prac związanych z budową budynku w 1940 r. (3)
- ▶ bluzę pasiak oraz beret noszone w KL Stutthof przez więźnia Józefa Kłudczyńskiego
- ▶ naszywkę z numerem obozowym „P 8030” należącą do więźnia Henryka Pawikowskiego
- ▶ drewnianą szafę trzydrzwiową pochodzącą z podobozu KL Stutthof w Gdańsku-Przeróbce (Danzig-Troyl)
- ▶ pasiak – bluzę i spodnie noszone przez więźnia Józefa Jackowskiego w obozie Buchenwald
- ▶ naszywkę z numerem obozowym „P 36189” należącą w KL Stutthof do więźnia Stefana Mularskiego
- ▶ przedmioty pozyskane w wyniku prac remontowo-porządkowych prowadzonych na terenie Muzeum Stutthof: kawałki desek z napisami wykonanymi przez więźniów oraz fragment protezy dentystycznej

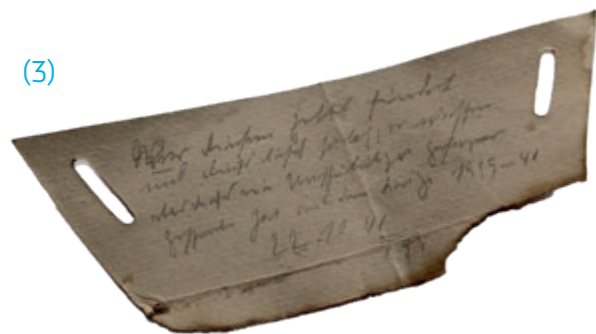
Do zbiorów pomocniczych wpisano łącznie osiem pozycji, m.in.: zestaw liczący sześć niemieckich narzędzi dentystycznych z okresu II wojny światowej oraz przedmioty pozyskane w wyniku prac remontowo-porządkowych prowadzonych na terenie Muzeum: cegły z napisami wykonanymi przez więźniarki narodowości żydowskiej, mosiężny dzbanek sygnowany „Fabryka Wolska pod Warszawą” należący do grupy przedmiotów odebranych nowo przybyłym więźniom, metalową ozdobę w kształcie gwiazdy Dawida. (4)

Przeprowadzono prace konserwatorskie 193 obiektów wykonanych z ceramiki, metalu i tkanin – pozyskanych podczas prac poszukiwawczych i badań archeologicznych prowadzonych na terenie poobozowym w latach 2016–2018 – oraz przedmiotów należących do więźniów obozu Stutthof – ofiar egzekucji przeprowadzonej 11.01.1940 r. (5) Opracowano naukowo i wprowadzono do komputerowej bazy danych MUZEO 500 obiektów muzealnych. Obecnie w systemie MUZEO opisanych jest łącznie 757 obiektów.

Oddział Muzeum Piaśnickie w Wejherowie pozyskał do zbiorów pomocniczych 79 obiektów należących do Ignacego Kostki, trzy odznaczenia dr. Adama Kozłowskiego, prokuratora Sądu Okręgowego w Gdyni, który został stracony w lasach Piaśnicy, oraz dwa przedmioty należące do Andrzeja Stróżyńskiego, również będącego ofiarą zbrodni piaśnickiej.







## The collection

A total of 18 inventory items (19 museum items) were obtained for the exhibits collection:

- ▶ three pencil drawings depicting the prisoners' death in a gas chamber
- ▶ aluminium cigarette case illegally made in the Stutthof camp for Tadeusz Lewandowski, prisoner no. 18 662 (2)
- ▶ RIF soap bar used in the Stutthof camp by prisoner Tadeusz Lewandowski (a donation)
- ▶ amber cross illegally made in the Hopehill commando by prisoner Tadeusz Nieśpiałowski (1)
- ▶ a bathroom door piece from the camp commandant's building with a door handle and lock preserved along with a message hidden inside, left by a prisoner constructing the building in 1940. (3)
- ▶ striped sweatshirt and beret worn by prisoner Józef Kłudczyński in the Stutthof camp
- ▶ patch with camp number 'P 8030' belonging to prisoner Henryk Pawikowski
- ▶ wooden three-door wardrobe from the Stutthof sub-camp in Gdańsk Przeróbka (Danzig - Troyl)
- ▶ striped uniform - a sweatshirt and pants worn by prisoner Józef Jackowski in the Buchenwald camp
- ▶ patch with camp number 'P 36189' belonging to prisoner Stefan Mularski in the Stutthof camp
- ▶ items obtained as a result of renovation and cleaning works carried out at the Stutthof Museum: board pieces with inscriptions made by prisoners and a dental prosthesis pieces

A total of eight items were registered in the auxiliary collection, including: a set of six pieces of German dental tools from World War II and items obtained during renovation and cleaning works carried out at the museum (bricks with inscriptions made by Jewish prisoners, brass jug signed 'Fabryka Wolska near Warsaw' belonging to the objects taken away from newly arrived prisoners, metal star-shaped ornament). (4)

Conservation works were carried out on 193 objects made of ceramics, metal and fabric, acquired in exploration and archaeological research conducted in the post-camp area in 2016-2018 as well as objects belonging to Stutthof camp prisoners - victims of the execution conducted on 11.01.1940. (5) 500 museum objects were scientifically worked out and entered into the electronic database MUZEO. Currently, 757 objects are described in the MUZEO system.

The Branch of Piaśnica Museum in Wejherowo acquired 79 objects for the auxiliary collections. These are objects belonging to Ignacy Kostka, 3 decorations of Dr Adam Kozłowski, the District Court in Gdynia prosecutor who was executed in the Piaśnica forest and two items belonging to Andrzej Stróżyński who was also a victim of the Piaśnica crime.











## Archiwum

W 2019 r. pozyskano 30 archiwaliów, m.in.:

- ▶ oryginalne dokumenty pracownika przymusowego obozu pracy Danziger-Troyl Bronisława Spsychalskiego
- ▶ oryginalne dokumenty więźnia KL Stutthof Piotra Kramka
- ▶ oryginalne listy obozowe więźnia KL Stutthof Mieczysława Jakubowskiego
- ▶ oryginalny dokument Stefana Mularskiego nr 36189 – Arbeitskarte KL Stutthof, zdjęcie legitymacyjne Stefana Mularskiego oraz skany zdjęć, relacji, listów obozowych i innych dokumentów

Oddział Muzeum Piaśnickie w Wejherowie pozyskał 77 zdjęć, 192 dokumenty oraz dwie gazety.





## Archive

30 archive materials were collected in 2019, including:

- ▶ original documents of Danziger Troyl labour camp employee Bronislaw Spsychalski.
- ▶ original documents of Stutthof concentration camp prisoner Piotr Kramek.
- ▶ original camp letters of Stutthof concentration camp prisoner Mieczysław Jakubowski.
- ▶ Stefan Mularski's original document no. 36189 - Arbeitskarte KL Stutthof, ID card photo and scans of photos, accounts, camp letters and other documents.

The branch of Piaśnica Museum in Wejherowo acquired 77 photos, 192 documents and two newspapers.



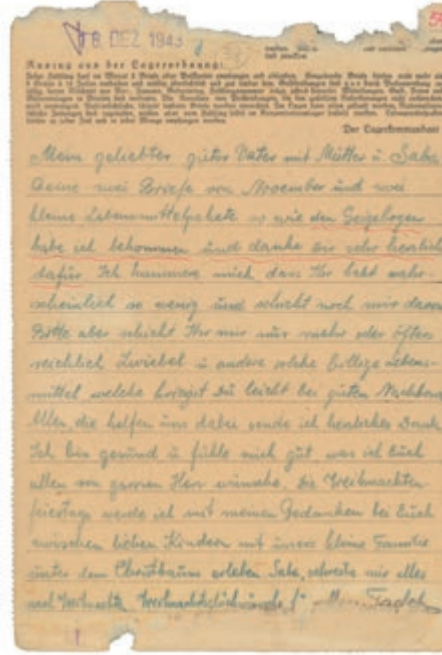
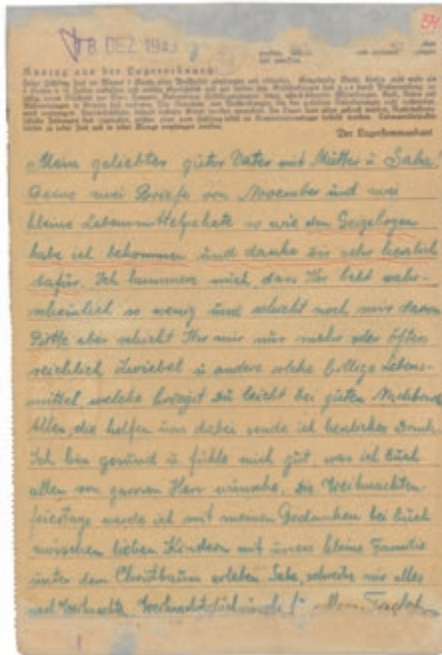


## Pracownia konserwacji papieru

Konserwacja dokumentacji poobozowej prowadzona jest w ramach działalności pracowni. Prace konserwatorskie dokumentów podyktowane są przede wszystkim złą jakością papieru i jego zaawansowaną degradacją wynikającą z silnego zakwaszenia. Różnorodność dokumentów wymaga indywidualnego traktowania każdego obiektu. W 2019 r. zakonserwowano 897 dokumentów, m.in. 60 listów obozowych więźnia Tadeusza Nieśpiałowskiego. Wykonano również 1398 skanów akt w celu udokumentowania ich stanu zachowania przed konserwacją.







## Paper conservation office

The post-camp documentation conservation is carried out by the office. Document conservation work is driven primarily by the paper poor quality and its advanced degradation resulting from strong acidification. The variety of documents requires individual treatment of each object. 897 documents were preserved in 2019, among them 60 camp letters of prisoner Tadeusz Nieśpiałowski. Also, 1398 file scans were made to document their condition before conservation.



## Wolontariat

Program wolontariatu „...Jeśli Ci umilkną kamienie wołać będą” skierowany jest do wszystkich grup wiekowych. Obejmuje zarówno osoby indywidualnie zgłaszające się do Muzeum, jak i grupy zorganizowane. Wolontariusze pochodzą z Polski, Niemiec i Ukrainy. W 2019 r. z Muzeum współpracowało 255 osób, w tym 14 jako wolontariusze indywidualni. W ramach wolontariatu szkół, uczelni i organizacji młodzieżowych działało 241 osób, głównie młodzieży ze szkół w Tujsku, ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Nowym Dworze Gdańskim, ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 2 w Elblągu, Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Kamionku Wielkim i Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Samostrzelu. Działania obejmowały współpracę przy wydarzeniach okolicznościowych, porządkowaniu terenu, katalogowaniu zbiorów i materiałów filmowych, opracowywaniu wspomnień, indeksowaniu danych. Szczególna współpraca w zakresie wolontariatu i nauki łączy Muzeum z Akademią Marynarki Wojennej w Gdyni. Wykładowcy i studenci Wydziału Dowodzenia i Operacji Morskich, podczas pobytów w Muzeum, uczestniczyli w konferencji naukowej i pracy na rzecz Miejsca Pamięci.







## Voluntary service

'If they fall silent the stones will cry' volunteering programme is aimed at all age groups. It includes both individuals who come forward to the museum and organized groups. Volunteers are from Poland, Germany and Ukraine. 255 people cooperated with the museum in 2019, including 14 individual volunteers. 241 people from schools, colleges and youth organizations volunteered, mainly young people from schools in Tujsk, Special Educational Centre in Nowy Dwór Gdański, 2nd Special Educational Centre in Elbląg, Youth Educational Centre in Kamionek Wielki and Youth Educational Centre in Samostel. Their activities included co-operation on events, maintenance work, cataloguing collections and films, handling the memories and indexing data. There is a special cooperation in volunteering and education between the museum and the Polish Naval Academy in Gdynia. Lecturers and students of the Command and Maritime Operations Department participated in a conference and worked for the Memorial during their stay at the museum.



## Inwestycje

Na podstawie planów inwestycyjnych wykonano dokumentację projektową wielobranżową, związaną z rozbudową, przebudową i adaptacją budynku Villa Musica z przyległym do niej terenem (przy ul. Ofiar Piaśnicy 6 w Wejherowie) na siedzibę Muzeum Piaśnickiego. W Sztutowie wykonano remonty, konserwacje i naprawy w ramach bieżącego utrzymania terenu i powierzchni użytkowych.





## Investments

There was a multi-branch design documentation prepared on the basis of investment plans and relating to the extension, reconstruction and adaptation of the Villa Musica building and the adjacent area (Ofiar Piaśnicy street in Wejherowo) for the seat of the Piaśnica Museum. Renovation, maintenance and repairs were carried out in Sztutowo as part of the running repairs of the area and floor surface.





## Biblioteka

Zbiory Biblioteki Muzeum Stutthof w Sztutowie zostały wzbogacone o 100 nowych woluminów. Dodatkowo, jako dary, otrzymaliśmy 50 książek tematycznie powiązanych z naszym księgozbiorem. Łączny stan księgozbioru obecnie wynosi 12 148 pozycji. Do zbiorów biblioteki w Oddziale Muzeum Piaśnickie w Wejherowie pozyskano 203 wydawnictwa, łączny stan księgozbioru to 1156 pozycji.

## Library

The Stutthof Museum Library book collection were enriched with 100 new volumes. In addition, 50 books thematically related to our collection were donated. The total number of books in collection now is 12,148. 203 publications were acquired for the book collections in the branch of Piaśnica Museum in Wejherowo with the total number of books in collection is 1,156.















## Biuro Obsługi Zwiedzających i przewodnicy

W Muzeum realizowane są zadania związane z organizacją obsługi przewodnickiej, prowadzeniem muzealnego kina filmów dokumentalnych, a także prowadzeniem internetowej i stacjonarnej księgarni, punktu informacyjnego oraz statystyk odwiedzin. Współpracujemy z zespołem 112 przewodników, którzy posiadają licencję wydaną przez Muzeum. Prowadzimy szkolenia i spotkania z przewodnikami, podczas których zespół zaangażowany w obsługę zwiedzających podnosi swoje kwalifikacje. W 2019 r. przewodnicy oprowadzili po terenie Muzeum 1583 grupy, łącznie liczące 28 333 osoby.

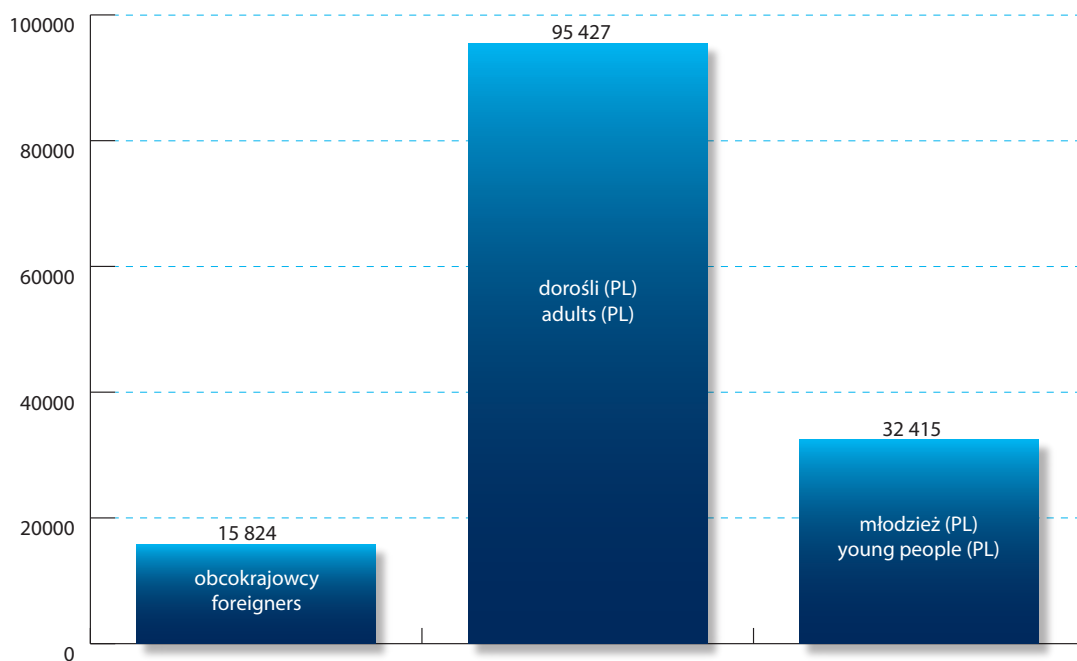
## Visitors service and guides

There are tasks carried out related to managing the guide services, running the museum cinema with documentary films screening, as well as running an online and stationary bookstore, information point and visit statistics. We cooperate with a team of 112 guides who are licensed by the museum. We run trainings and meetings with guides during which the team involved in visitors service raises their qualifications. The guides showed around 1,583 groups of total 28,333 people in 2019.



## Zwiedzający

W 2019 r. Muzeum odwiedziły 143 766 osób, w tym:



## Visitors

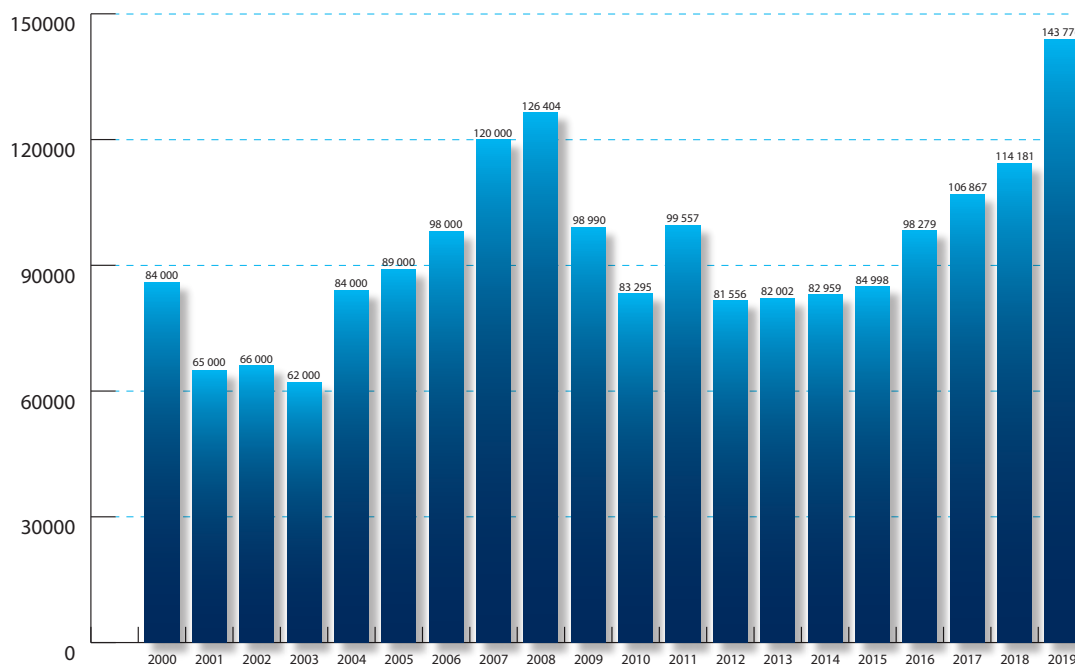
143,766 people visited the museum in 2019, including:

Z kina muzealnego korzystały 36 693 osoby.

36 693 people used the museum cinema.

## Frekwencja w latach 2000–2019

## Attendance in years 2000-2019





## Finanse

Majątek Muzeum wykorzystywany jest do realizacji zadań wynikających z działalności statutowej. Jest ona finansowana z uzyskiwanych przychodów, na które składają się:

1. dotacje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
2. przychody z prowadzonej działalności gospodarczej, tzw. środki własne
3. pozostałe środki otrzymywane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł, np. darowizny, czy też inne dotacje

Dodatkowo, Muzeum prowadzi działalność gospodarczą, a dochód z niej uzyskany wykorzystywany jest do finansowania działalności statutowej Muzeum.

## Finances

The museum's properties are used to carry out tasks required by the statutory activity. It is financed from the revenues obtained, which include:

1. subsidies from the Ministry of Culture and National Heritage;
2. revenues from business activity, i.e. own resources;
3. other funds received from natural and legal persons and from other sources, e.g. donations or other subsidies.

Additionally, the museum conducts business activity and the income obtained is used to finance the museum's statutory activity.



## Wysokość otrzymanych dotacji i innych środków publicznych

<b>2019</b>	<b>MKiDN</b>
	<b>Dotacja podmiotowa</b>
	6.538 354,35 zł
	6.430 217,00 zł – dotacja podmiotowa 108 137,35 zł – dotacja podmiotowa z rezerwy celowej budżetu państwa
	<b>MKiDN</b>
	<b>Dotacja celowa</b>
	156 450,38 zł
	126 750,38 zł – dotacja celowa na wydatki bieżące w ramach Programu Wieloletniego „Niepodległa” 29 700,00 zł – dotacja celowa inwestycyjna (Oddział Muzeum Piaśnickie w Wejherowie)

### Przychody

W 2019 r. Muzeum osiągnęło przychody ze sprzedaży (usług: przewodnicka, edukacyjna, kinowa; wydawnictw, biletów parkingowych, wynajmu pomieszczeń) w wysokości 680 810,69 zł. W 2019 r. pozostałe przychody Muzeum wyniosły 352 765,71 zł.

### Koszty działalności

Koszty działalności bieżącej w 2019 r. wyniosły 7.580 493,68 zł. Pozostałe koszty to 78 559,82 zł.

### Wynik finansowy

Muzeum w 2019 r. osiągnęło zysk w wysokości 39 627,63 zł.

## Subsidies and other public funds received

<b>2019</b>	<b>Ministry of Culture and National Heritage</b>
	<b>- product subsidy</b>
	PLN 6.538 354,35 PLN 6.430 217,00 product subsidy PLN 108 137,35 product subsidy from the state budget's special-purpose reserve
	<b>Ministry of Culture and National Heritage</b>
	<b>- earmarked subsidy</b>
	PLN 156 450,38 PLN 126 750,38 earmarked subsidy for current expenditure within Multiannual Program 'The Independent' PLN 29 700,00 earmarked investment subsidy (the branch of the Piaśnica Museum in Wejherowo)

### Revenues

The Museum generated sales revenues of PLN 680 810.69 in 2019 (obtained from the guides, educational and cinema services, as well as publications, parking tickets and room rental). The Museum's other revenues amounted to PLN 352 765.71 net in 2019.

### Operational expenses

Current operating costs in 2019 amounted to PLN 7,580,493.68, other costs were PLN 78,559.82.

### Financial result

The museum achieved a profit of PLN 32,667.63 in 2019.



## Rada Muzeum

W 2019 r. powołano nowy skład Rady Muzeum przy Muzeum Stutthof w Sztutowie na lata 2019–2023 (Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 listopada 2019 r.):

- ▶ Jan Badowski, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów RP
- ▶ prof. dr hab. Grzegorz Berendt, Uniwersytet Gdański, Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum II Wojny Światowej
- ▶ dr Jacek Friedrich, Muzeum Narodowe w Gdańsku
- ▶ Andrzej Kowalczyk, Urząd Marszałkowski w Gdańsku
- ▶ prof. dr hab. Maria Mendel, Uniwersytet Gdański
- ▶ Rafał Miastowski, Urząd Dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy
- ▶ kmdr rez. dr inż. Mariusz Mięsikowski, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
- ▶ prof. dr hab. Wiesław Theiss, Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie
- ▶ dr Anna Ziółkowska, Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie
- ▶ dr hab. Piotr Mileniusz Niwiński, Instytut Pamięci Narodowej
- ▶ dr hab. Monika Tomkiewicz, Instytut Pamięci Narodowej

## Museum Council

A new composition of the Museum Council at the Stutthof Museum in Sztutowo for the years 2019-2023 was established in 2019 (Regulation of the Minister of Culture and National Heritage from November 21, 2019):

- ▶ Jan Badowski, Chancellery of the Prime Minister of the Republic of Poland
- ▶ Prof. Grzegorz Berendt, Dr habil. University of Gdańsk, Institute of National Remembrance, Museum of the Second World War
- ▶ Dr. Jacek Friedrich, National Museum in Gdańsk
- ▶ Andrzej Kowalczyk, Office of the Marshal in Gdańsk
- ▶ Prof. Maria Mendel, Dr habil, University of Gdańsk
- ▶ Rafał Miastowski, Mokotów District Office of the Capital City of Warsaw
- ▶ Mariusz Mięsikowski, DSc Naval Academy in Gdynia
- ▶ Prof. Wiesław Theiss, Dr habil. Academy of Special Education in Warsaw
- ▶ Dr. Anna Ziółkowska, Martyrological Museum in Żabikowo
- ▶ Piotr Mileniusz Niwiński, Dr habil., Institute of National Remembrance
- ▶ Monika Tomkiewicz, Dr habil. Institute of National Remembrance



## Pracownicy // Employees

Katarzyna Bieszke  
Monika Brodacka  
Jadwiga Buda  
Anna Chinc  
Ewelina Chelchowska  
Piotr Chruścielski  
Bogdan Chrzanowski  
Urszula Czapiewska  
Małgorzata Daniluk  
Danuta Drywa  
Ryszard Dudziński  
Krzysztof Dziadziuszko  
Grzegorz Dziawgo  
Marta Florkowska  
Mirosława Gajewska  
Tomasz Gąsecki  
Andrzej Gąsiorowski  
Jerzy Gębacki  
Agnieszka Glazer  
Tadeusz Góra  
Adam Górnowicz  
Elżbieta Grot  
Magdalena Idzik  
Mateusz Ihnatowicz  
Karolina Jarczewska  
Artur Kamiński

Ewa Kanar  
Alicja Kentzer  
Iwona Kentzer  
Agnieszka Kłys  
Agnieszka Kochończyk  
Monika Konkel  
Bogusław Kowalczyk  
Zdzisław Krauza  
Katarzyna Krawczyk  
Krzysztof Krężlewicz  
Justyna Krzyżanowska  
Zenon Kwiatkowski  
Bożena Leszczyńska  
Wiesław Leszczyński  
Jarosław Łapawa  
Piotr Łyczak  
Ewa Malinowska  
Jadwiga Małkowska  
Jolanta Mazurek  
Aleksander Michalak  
Anna Misiaszek  
Karolina Misiaszek-Pazdykiewicz  
Zofia Nieckarz  
Waldemar Niedzielski  
Danuta Ochocka  
Dariusz Ochocki

Małgorzata Oszczyk  
Marcin Owskiński  
Teresa Patsidis  
Marcin Parzątko-Lipiński  
Ryszard Pażątka-Lipiński  
Piotr Piechnik  
Agata Przytuła  
Jacek Pudliszewski  
Zdzisław Skrzyński  
Marek Smosny  
Krzysztof Steyer  
Dominika Studnicka  
Piotr Szulc  
Andrzej Szumała  
Maria Szymańska  
Waldemar Szymański  
Piotr Tarnowski  
Bogusława Tartakowska  
Marcin Walkowiak  
Magdalena Wedelstedt  
Maria Wilk  
Andrzej Wrzesiński  
Wiesław Wybraniec  
Andrzej Wyrzysik



## Kontakt // Contact

Imię i nazwisko Name	Funkcja Post	Telefon Phone	E-mail
Piotr Tarnowski	Dyrektor Director	+ 48 55 247 83 53 wewn. 211	sekretariat@stutthof.org
Piotr Piechnik	Zastępca Dyrektora Deputy Director	+ 48 55 247 83 53 wewn. 211	sekretariat@stutthof.org
Teresa Patsidis	Zastępca Dyrektora ds. Muzeum Piaśnickiego Deputy Director of the Piaśnica Museum	+48 58 736 11 11	dyrektor@muzeumpiasnickie.pl
Magdalena Idzik	Główna Księgowa Chief Accountant	+ 48 55 247 83 53 wewn. 214	magdalena.idzik@stutthof.org
Mirosława Gajewska	Starsza Księgowa Senior Accountant	+ 48 55 247 83 53 wewn. 239	mirosława.gajewska@stutthof.org
Alicja Kentzer	Starsza Księgowa Senior Accountant	+ 48 55 247 83 53 wewn. 228	alicja.kentzer@stutthof.org
Elżbieta Miszewska	Asystent ds. Księgowości Accounting Assistant	+48 55 247 83 53 wewn. 238	elzbieta.miszewska@stutthof.org
Agnieszka Glazer	Kierownik Działu Administracyjnego Head of Administrative Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 218	agnieszka.glazer@stutthof.org
Ewa Kanar	Sekretariat Front Office	+ 48 55 247 83 53 wewn. 211	sekretariat@stutthof.org
Iwona Kentzer	Główny Specjalista ds. Plac i Kadr Payroll and HR Chief Specialist	+ 48 55 247 83 53 wewn. 224	iwona.kentzer@stutthof.org
Artur Kamiński	Główny Specjalista Informatyk Chief IT Specialist	+ 48 55 247 83 53 wewn. 234	artur.kaminski@stutthof.org
Karolina Misiaszek-Pazdykiewicz	Specjalista ds. Zamówień Publicznych i Administracji Procurement and Administration Specialist	+ 48 55 247 83 53 wewn. 220	karolina.pazdykiewicz@stutthof.org
dr Danuta Drywa	Kierownik Działu Dokumentacyjnego Head of the Documentation Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 223	danuta.drywa@stutthof.org
Bożena Leszczyńska	Pracownia Konserwacji Papieru Paper Conservation Office	+ 48 55 247 83 53 wewn. 219	bozena.leszczynska@stutthof.org
dr Aleksander Michalak	Adiunkt w Dziale Dokumentacyjnym Assistant Professor in the Documentation Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 223	aleksander.michalak@stutthof.org
Anna Chinc	Bibliotekarka Library	+ 48 55 247 83 53 wewn. 240	anna.chinc@stutthof.org



Imię i nazwisko Name	Funkcja Post	Telefon Phone	E-mail
Wiesław Leszczyński	Starszy Dokumentalista w Dziale Dokumentacyjnym Senior documentary specialist in the Documentation Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 227	wieslaw.leszczynski@stutthof.org
Ewa Malinowska	Kierownik Działu Oświatowego Head of the Education Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 225	ewa.malinowska@stutthof.org
Małgorzata Daniluk	Edukator Koordynator Wolontariatu i Praktyk Educator Volunteer and Traineeship Coordinator	+ 48 55 247 83 53 wewn. 241	malgorzata.daniluk@stutthof.org wolontariat@stutthof.org
Katarzyna Krawczyk	Koordynator ds. Ruchu Turystycznego Rzecznik Muzeum Tourist Traffic Coordinator Museum Spokesperson	+ 48 55 247 83 53 wewn. 246 + 48 537 012 670	katarzyna.krawczyk@stutthof.org
Danuta Ochocka	Edukator Educator	+ 48 55 247 83 53 wewn. 235	danuta.ochocka@stutthof.org
Teresa Szymańska	Biuro Obsługi Zwiedzających Visitors Office	+ 48 55 247 83 53 wewn. 216	boz@stutthof.org
Ewelina Chelchowska			
Agata Przystała			
Karolina Jarczewska			
Bogusława Tartakowska	Kustosz ds. Zbiorów Collection Curator	+ 48 55 247 83 53 wewn. 247	boguslawa.tartakowska@stutthof.org
dr Marcin Owiński	Kierownik Działu Naukowego Head of the Research Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 226	marcin.owsinski@stutthof.org
prof. dr hab. Bogdan Chrzanowski	Kustosz dyplomowany w Dziale Naukowym Certified Curator in the Research Department	+ 48 58 551 29 87	bogdan.chrzanowski@stutthof.org
prof. dr hab. Andrzej Gąsiorowski	Kustosz dyplomowany w Dziale Naukowym Certified Curator in the Research Department	+ 48 58 551 29 87	andrzej.gasiorowski@stutthof.org
dr Tomasz Gliniecki	Adiunkt w Dziale Naukowym Assistant Professor in the Scientific Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 251	tomasz.gliniecki@stutthof.org



Imię i nazwisko Name	Funkcja Post	Telefon Phone	E-mail
Krzysztof Steyer	Starszy Kustosze w Dziale Naukowym Senior Curator in the Research Department	58 551 29 87	krzysztof.steyer@stutthof.org
Piotr Chruścielski	Adiunkt w Dziale Naukowym Senior Curator in the Research Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 241, 58 551 29 87	piotr.chruscielski@stutthof.org
Agnieszka Kłys	Kustosze w Dziale Naukowym Senior Curator in the Research Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 233, 58 551 29 87	agnieszka.klys@stutthof.org
Tomasz Gąsecki	Kierownik Działu Ochrony Muzeum Head of the Museum Protection Department	+ 48 55 247 83 53 wewn. 217	tomasz.gasecki@stutthof.org
Waldemar Szymański	Specjalista ds. Obronnych i Informacji Niejawnych Specialist for Defense and Classified Information	+ 48 55 247 83 53 wewn. 231	waldemar.szymanski@stutthof.org
Zenon Kwiatkowski	Dział Remontowo-Gospodarczy Department of Renovation and Economics	+ 48 55 247 83 53 wewn. 229;	zenon.kwiatkowski@stutthof.org
Andrzej Wrześciński	Główny Specjalista ds. Finansowo-Kadrowych w Muzeum Piaśnickim w Wejherowie Chief Financial and Human Resources Specialist at the Piaśnica Museum in Wejherowo	+48 58 736 11 11 wewn. 23	ksiegowosc@muzeumpiasnickie.pl
Piotr Szulc	Główny Specjalista ds. Nadzoru Technicznego w Muzeum Piaśnickim w Wejherowie Chief Technical Supervisor at the Piaśnica Museum in Wejherowo	+48 58 736 11 11 wewn. 22	p.szulc@muzeumpiasnickie.pl
Magdalena Wedelstedt	Główny Specjalista ds. Zamówień Publicznych i Projektów w Muzeum Piaśnickim w Wejherowie Chief Procurement and Projects Specialist at the Piaśnica Museum in Wejherowo	+48 58 736 11 11 wewn. 32	m.wedelstedt@muzeumpiasnickie.pl
Katarzyna Bieszke	Główny Specjalista ds. Administracji w Muzeum Piaśnickim w Wejherowie Chief Administration Specialist at the Piaśnica Museum in Wejherowo	+48 58 736 11 11	muzeum@muzeumpiasnickie.pl



